

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Böyle de Buyurabilirdi Zerdüş

Taylan KARA

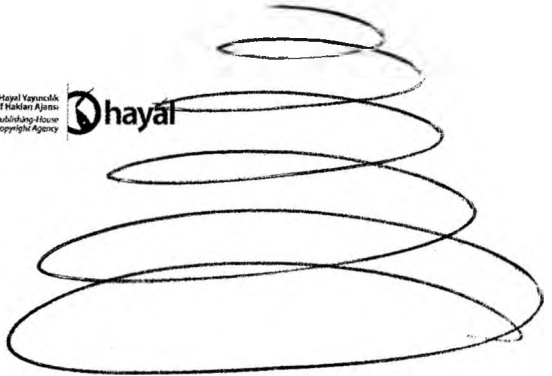
DENEME hayal

BÖYLE DE BUYURABİLİRDİ ZERDÜŞT

Taylan KARA

Hayal Kayıncılık
ve Telif Hakları Ajansı
Hayal Publishing House
and Copyright Agency

Hayal

Böyle de Buyurabilirdi Zerdüşt

Taylan Kara

ISBN: 978-605-5945-58-9

Hayal Yayınları

Birinci Baskı: Mart 2010

Yayın Yönetmeni: Özgen Kılıçarslan

Kapak Tasarımı: Veysel Şaylı

Düzeltilti: Sevinç Kırğıl

Hayal Yayınları

www.hayalyayinlari.com

Eposta: bilgi@hayalyayinlari.com

Adres: Büklüm Sokak, No: 8 / 3

Kavaklıdere - Ankara

Tel: 0312 417 47 09 Fax: 0312 417 37 94

Baskı: Aydan Web Ofset

Alınteri Bulvarı 364. Sokak No: 4

Ostim / Ankara

Yazıların hukuki ve etik sorumluluğu yazarlarına aittir.

Tüm hakları saklıdır.

Bu kitabın yayın hakları Hayal Yayıncılık Ltd. Şti.'nindir.

İzinsiz kopyalanamaz, aktarılamaz, çoğaltılamaz.

Bir Densizlik Denemesi

Zerdüş t eden Türkçeye  eviren: Taylan Kara

  indekiler

1. bölüm: Devlet ve  htil k / 9
2. bölüm: Böyle de Buyurabilirdi Zerd  t / 13
3. bölüm: Dinle Küçük Adam / 41
4. bölüm: Burjuvazinin Gizemsiz  ticili i / 69

Zerdüş'ten Okuyucuya Not

Bu kitap kontrolsüzce kalbe sokulan bir neşterdir; amacı tedavi etmek değil parçalamaktır. Bir ameliyat girişimi değil tamamen taammüden olmasına özen gösterilmiş bir cinayet çabası, kin güdüsünün harekete geçirdiği vahşi bir intikam denemesidir. Sterillik iddialarına karşı sterillğin körlüğüne sığınmış bakterileri teşhir eder; vitrindeki masumiyetin içine yerleşmiş suçu haykırır; iyi vatandaşı kazıdığında altından çıkacak olan katili, namuslunun içindeki orospuyu, kan görmeye dayanamayanların beslediği kan okyanusunu gözlere sokmayı amaçlamaktadır. Bu olmamışsa kitabın beceriksizliğindendir; bu tarihi görev ne yapıp edip başka bir şekilde başka bir kitapta yerine getirilmelidir.

Ve sen; bütün bunları okuduktan sonra hâlâ aptal olduğunu anlamadıysan gerçekten aptalsın demektir.

Bilmeye cüret et.

E. Kant

Gerçeği Bilmek İster misin?

Lütfen bu soruya "evet isterim" diye cevap vermeden önce birkaç dakika düşün, neye evet dediğini iyice fark et, evet demekle altına girdiğin büyük yükümlölükleri gör.

Gerçeği bilmek istiyor musun? Ne olursa olsun, sana ne kadar aykırı gelirse gelsin, bildiklerinin tamamının yanlış olduğunu gösterse bile yine de gerçeğe ulaşmak istiyor musun?

Bu konudaki merakının seni ulaştıracağı sonuçlara katlanmaya ve elde ettiğin sonuçlara adilce davranmaya hazır mısın?

Amacın salt gerçeğe ulaşmak mıdır yoksa önceden edindiğin bir amacın doğruluğunu ispatlayabilmek için kendine delil mi arıyorsun? Aradığın bilgi senin için, sonuna varılmamış bir yolu yürümek için kullandığın bir kılavuz mu yoksa zaten durduğun ve değiştirmeyi hiç mi hiç düşünmediğin yerde elini güçlendirmek için kullanacağın bir silah mı? Yeterince ikna edici ise öğreneceğin bilgi seni değiştirebilecek mi? Dünyan tamamlanmış da bilgi ile boyamak mı istiyorsun yoksa dünyanı bilgiyle temelden şekillendirmek mi?

Amacın bir fikri haklı çıkarmaksa kesinlikle mahcup olmayacaksın. Ama evrenle daha gerçekçi ilişkiler kurmayı tasarlıyorsan şaşırma-ya hazır olmalısın.

Düşün ki karşında bir perde var, dünyayla ve hayatınla ilgili bütün gerçeğler o perdenin arkasında olanca çıplaklığıyla duruyor; çok bü-

yük bir ihtimalle hayatında yaratacağı depremleri göze alarak perdeyi yine de açar mıydın? Ölümünden en fazla 40 - 50 yıl sonra hiç kimse- nin seni hatırlamayacağını, karının / kocanın seninle yataarken başka bi- rini düşündüğünü, çok zeki sandığın çocuğunun son derece sıradan bir çocuk olduğunu, dünya üzerinde senden farklı olmayan milyarlarca in- sanın yaşadığını ve senin asla özel biri olmadığını, gelmiş geçmiş mil- yarlarca insan gibi son derece sıradan biri olduğunu ve bunlar gibi on- larcasını bilsen ve bir şekilde bunların kanıtları gözünün önüne kona- cak olsa kendi küçük ve kurgusal dünyandan vazgeçer miydin?

Şimdi ana sorumuzu tekrar soralım:

Gerçeği duymak - görmek ister misin? Gerçeğe katlanmaya hazır mısın? Elinde o perdeyi açacak güç var mı?

Senin de anladığın gibi çoğu insanın hayatında atom bombası etki- si yaratacak olan bu soruları olumlu yanıt vermek hiç de kolay değil. "Bilmeye cüret etmek" insanoğlu için çok büyük bedeller gerektirir. Ama eğer yine de "evet" diyorsan görececeklerine, büyük depremlere, hayatına kök salmış büyük yalanların teşhirine, yüzlerce anlamsızlığa, büyük bir silkelenişe hazır olmalısın. Aksi takdirde bırak perde kapalı kalsın. Ama lütfen hemen evet deyip hem de kendi hayatındaki kurgu- ları perdenin arkasına yapıştırmaya, kendi hayatındakilerin aslında gerçeklerle ne kadar mükemmel örtüştüğünü kanıtlamaya çalışma; bu konuda yapılabilecek en büyük sahtekârlık budur. Şimdi yine başa dö- nelim ve çevresinde dönüp durduğumuz soruyu soralım:

Gerçeği bilmek ister misin?

Ağızlardan kaçan ve tam da bir manifestoya önsöz olabilecek- ken kandırılıp kerhaneye düşen bir çift körpe cümle:

Artık dolaylı yollarla, içine gizlenmiş öykülerle ve şifrelerle gerçe- ği işaret eden sanat için vakit kalmadı. Söylenecek olan, bütün giysile- ri çıkarılmış, derisi yüzülmüş ve organlarıyla arasına kendisinin bile girmedığı bir biçimde ve salt gerçeklik heyecanıyla söylenmeli.

Devlet ve İhtilâk

Bir devlet, cinayet işlemeye karar verdiğinde kendine her zaman vatan adını takar.

F. Dürrenmatt

* Devlet bir bilinç terzisidir; tebaasına, uygun gördüğü bilinçler di-ker ve giydirir.

* "Devl-et", emir kipinde bir fiildir. Çoğu vatandaş, daima "dev-let!" emrine itaat ederek "devleder". Örnek vatandaşlık, bir "devletme katatonisi"dir.

* Devlet, birçok şeyin aslının bilinmesini istemez; ancak bütün bel-gelerin aslını ister.

* Her insan, beyninde devletini biriktirir.

* Devletin temas ettiği yerden kan çıkar. "Kanamak" istemeyenler ona "kanmak" zorundadır. Sonuç olarak devletin dokunduğu kişi mut-laka ama mutlaka "kanar".

* Ortalama insanın beyni bir temizlenme leğenidir; devlet orada elini yüzünü yıkar.

* Devlete tanık olmak, bir sonraki maktul olmaktır; devlet sınırları içerisindeki en ölümcül şeydir algı...

* Devlet, tebaasının algılarının frekans aralığını belirler ve cinayet-lerini çoğunlukla kızılötesinde işler. Kızılötesi cesetlerle, morötesi ağzına kadar kanla dolu iken görünen papatyalar kokar, çocuklar neşe içinde çimlerde oynar.

*** Devlet dersinden kalanlara¹**

"Devlet dersleri"nde kara tahta değil kara mermer kullanılır; kara mermerlerin altında ise "bir tenefüs daha yaşasa tabiattan tahtaya kalkacak olanlar" gömülüdür. Devletin istemediği hiç kimse "tabiattan tahtaya kalkamaz". "Devlet dersi"nde bütünleme yoktur.

*** Devletin ikametgâh adresi**

"Devlet tiyatrosu"nda bir sürü kostüm, dekor ve makyaj malzemesi vardır; demokrasi, hukuk, kanun, seçim, yargı vs... Bütün bu kostüm, dekor ve makyaj malzemelerinin hepsini geçtikten sonra başlar devletin asli ikametgâhı... Sokağa makyajsız çıkan bir devlete en sadık vatandaşları da dâhil hiç kimse tahammül edemez. Bu nedenle devlet, en çok parayı makyaj malzemelerine harcar.

* Devlet, yalan estetiğinin üzerinde çok kafa yorulan çelikleşmiş organizasyonudur. Asla bütünüyle ele gelmeyen bürokrasisi, her yerde saniyeler içerisinde hazır olabilen kasları, tahrip gücü ve vatandaşına onun şah damarından daha yakın konumu ile o koskoca gövdeye katılmak, onun bir parçası olmak ya da o aciz ve edilgen iradesini onun kalın ve şehvetli vektörünün işaret ettiği yöne doğru çevirmek bireye, devlet yalanlarına inanırken neredeyse orgazmik bir haz sağlar. Devlet yalanlarının ayrıntıları her zaman muhteşemdir, her detayın kendi payına düşen kısmını düşünecek uzman memuru, sabah 8'den akşam 5'e kadar kendi payını inşa eder; onların beceremediklerini üniversiteler devralır. Devlet yalanı zamanda süreğendir, yenilenerek, daha çok da sürekli yinelenerek kendini pekiştirir. Çok odaklıdır; on ayrı ağızdan söylenen yalan, kısa sürede kendi kendine ayakta kalabilecek bir omurga edinir. Devlet yalanı ezicidir ve o kadar büyüktür ki göreni her şeyden önce hacmiyle ikna eder.

¹ Buraya bakın, burada, bu kara mermerin altında

Bir teneffüs daha yaşasaydı,

Tabiattan tahtaya kalkacak bir çocuk gömülüdür

Devlet dersinde öldürülmüştür... Meçhul Öğrenci Anıtı (Ece Ayhan)

*** Kanderya Devleti Tanıtım Broşürü**

- Kanderya'da her mantık "tüm"den gelir; hangi "tüm"den gelineceğini "tüm - ör"ler belirlemiştir; ne kadar merak etseniz de asla "tüm"e varamazsınız, en fazla bir "tümen" ya da bir "tümgeneral"e rastlayabilirsiniz.

- Kanderya'da geçmiş kanlı ama cansızdır.

- Kanderya'da kan, yanı başında bile olsa hep gözlerden uzak akar; Kanderya'da gözler, burnunun dibinde akan kan nehrini değil uzaklardaki papatya tarlasını görür.

- Kanderya'da geçmişin kokan yanları tuzlanır.

- Kanderya'da çimenler, insan bedenleriyle beslendiğinden yağlıdır.

- Kanderya'da bellek, en kısa sürede atılması gereken bir zehirdir; yaşayabilmek için yaşananların unutulması çok önemlidir. Kanderya'da geçmişten geleceğe doğru gittikçe büyüyerek zamanı kaplayan bir vicdan radyasyonu yayılır; dokunduğu yerde yüzyıllarca başka bir yaşamın yeşermesine olanak yoktur. Zerrece bir vicdan kırıntısı taşıyan bir insan için, bu mekânın geçmişteki küçücük bir parçacığı bile, onun yaşamla olan bütün ilişkisini kesmeye yetecek kadar yoğun dehşet, vahşet ve zulüm taşır.

- Kanderya'da bilinenlerin çoğu söylenemez.

- Kanderya'da bir şeyin üstünü örten her şey kutsaldır.

- Kanderya'da bir şeyin üstündeki örtüyü kaldırmak suçtur.

- Kanderya'da hiçbir algı yemlenmeden bırakılmaz.

- Kanderya'da işlevsel olabilecek her ahlâk, taşeronlaştırılarak tebaayı gözleyecek vekil korkular kadrosundan işe alınır.

- Kanderya sakinlerinin hemen hemen hepsi çok sakindir.

- Kanderya'da geçmişte olanlar "insanlık dışı" değil artık "insanlık ötesi"dir; ama olanlar ile bilinenler arasında mitler, büyük destanlar, yalanlar vardır.

- Kanderya'da zaman, kiplerine ayrılmıştır; geçmiş algısı, bir gelecek kurgusu yaratacak bütünlükte değildir. Bütün enerji, bilinçlerin hep şimdiki zaman sularında yüzmesi için harcanır.

- Kanderya'da her yer gül suyu ve tütün kolonyası kokar, tek tük çıkan burnu keskinlerin suratlarına biber gazı sıkılır.

- Kanderya'da Eğitim Bakanlığı en başta tikslenme duygusunu yok eder.

- Kanderya'da binlerce insanın öldürüldüğü yerlerde iyi vatandaşlar piknik yapar.

- Kanderya'da yataklar ortopedik olup tamamı "Prokrustes"² markadır. Kanderya'da ayaklar yorgana göre değil Prokrustes yatağına göre uzatılır. Kanderya'da iyi vatandaşlar, yataklarıyla aynı boydadır.

- Kanderya'nın temeli hemoglobindir.

² Prokrustes: Yunan Mitolojisine göre Atina'da Megara yolu üzerinde yaşayan bir hayduttur. Biri uzun diğeri kısa olmak üzere iki yatağı vardır. Yoldan geçenleri yakalar, uzun boyluları kısa yatağa, kısıları da uzun yatağa yatırır, sonra da yataklara uydurmak için kısıları çeke çeke uzatır, uzunların da bacaklarını keser.

Böyle de Buyurabilirdi Zerdüşt

*Bir akvaryumu yazmak, akvaryumda yaşamaktan kolaydır;
Bu yüzden her dize biraz eksik, her şiir biraz yalandır.*

Y. Odabaşı

* İnsanoğlu için "görememek"ten çok daha kötüdür "her şeyi görmek"...

Gözlerini yitirmekten daha kötüsü göz kapaklarını yitirmektir.

* Putlar Üzerine

*Beşerin böyle dalaletleri var
Putunu kendi yapar kendi tapar.*

T. Fikret

1) Dikkat: kırılır!

İnsanoğlu kendi putuna kıyamaz; bir putu, ancak bir başka putun inananı kırabilir.

2) Put taşıma talimatnamesi

Put kaideleri putları kendisine çeken bir mıknatıs gibidir, asla uzun süre boş kalmaz. Bir put kıracaksan, öncesinde onun yerine yerleştireceğin yeni putu hazırlamış olmalısın.

3) Put kırıcılarının yaşam döngüsü

Put kırıcıları önce taşlanır, sonra yakılır, sonra da kırmış oldukları

putların yerine oturtulur. Bir put kırıcısına atılan ilk taş, bir önceki putun kaidesinden alınmıştır.

4) Müstakbel bir put olarak put kırıcısı

Her put, gençliğinde bir dönem "put kırıcılığı" yapmıştır.

5) Putların korunumu kanunu

Putlar vardan yok olmaz, ama daima yoktan var olur.

6) Putlar Üzerine Diğer Notlar

- İnsanoğlunun yaşamıyla oynayabilirsın, gururuyla ve hafta namusuyla da; ama asla putuyla oynama...

- Putların imalat hızı, kırılma hızından her zaman daha fazladır.

- Her putun "adli tıp raporu"nda birkaç parmak izi mutlaka bulunur.

- İnsanoğlunun en eski mesleği "perakende put imalatçılığı"dır.

- İnsandan konuşacaksın putlardan da söz etmelisin.

*** Bir "özgür irade" üreticisi olarak postallar**

Dünyanın en büyük "özgür irade" üreticisidir postal tabanları. Bazen altlarına, ezdiği zamirlerin kalıntıları yapışınca üretimde aksamlar olsa da yine de "özgür iradeler", "postalların başı"nın altından çıkar.

Diyalog şudur:

- X eylemini yapacaksın!

- Yapacaksın... - Yapacağım...

- Yapacaksın... - Yapacağım...

- Yapacağım... - Yaparım... - Hep yaparım...

- Düşündüm de X eylemini yapmaya "karar verdim"...

Emir kiplerinin en büyük sığınağı, birinci tekil şahıs öznelere yönetimindeki cümlelerdir. Zamirlerin bu kadar derinine sızdıktan sonra postallar ayakkabılıklarına çekildiğinde ortada, "emir", "baskı" ya da "şiddet" değil, "hoşgörü", "özgür irade" ve "bireysel tercih" kalır.

* Görünen sterillik, görünmeyen bakterilerden inşa edilir.

*** Bir unutmama organı olarak bellek**

Şahit oldukların, bir insanın her yerinden anı sızdıran delik deşik belleğinde ne kadar yer edinebilir? Bellek, unutmak için kendine anı arar. Belleğin dengesiz ve güvensiz çevreninde tutunabilen anılar, ancak bizzat birinci tekil şahıs yaşanan acılardır. Bellekte sağ kalacak anılar yaşanmış acının mürekkebiyle kazınanlardır; gerisi çöpe dökülecektir. Ne kadar trajik olursa olsun, gördüğün acılar, cesetleri bile bulunamadan ölüp gideceklerdir.

* Geçmişinden acı çekmek istemiyorsan anılarını yerleşik hayattan kurtarıp çadırlara çekilmeli; belleğinde her an yıkıp yanında taşıyacağın ve uygun bir yer bulduğunda hemen kuracağın göçebe bir tarih oluşturmalısın. Arkanda asla yerleşkene ve çadırlarına ait iz bırakmamalısın. Bir gün önce konakladığın yamaç, ertesi gün binlerce yıldır nasıl duruyorsa öyle bulunmalı.

* Hiçbir bomba kendisini parçalamadan patlayamaz.

*** Saçma pandemisi**

Saçma, kitleselleşerek meşrulaştırır kendini. Bireyde saçma görünen, kitlede "norm" kabul edilir. "Toplumsal değer" gibi bir şemsiyenin altına girdiği andan itibaren, içeriği ne olursa olsun artık dokunulmazlığını kazanmıştır.

* Çevresindeki insanların kafes demiridir insan; her kafes demirinin çevresinde başka kafesler vardır, her kafes bir sürü demirden oluşur. Her mahkûm, aynı zamanda bir başkasının gardiyanıdır.

*** Monogami üzerine tarihsellikten uzak fikir jimnastiği**

İnsan, cinsel ilişki sırasındaki konumundan ve davranışlarından o kadar iğrenmiştir ki başkalarının görmesini en aza indirebilmek için bu işi bir kişiyle gerçekleştirmeyi seçmiştir. Her evlilikte paylaşılan en büyük sır, insanın düştüğü bu saklı ve komik durumdur. Cinselliğin

zorunlu ama garip davranışlarına, her insanın güvenle ulaşabilmesi için, toplum tarafından kutsanmış karşılıklı çıkar ilişkisinin zirveye varmasıdır evlilik ve bunun üzerine geliştirilmiş karşılıklı suskunluk...

* Yaşama sevinci ve ipeka ¹

Kıyıya vuran iki dalga arasında yaşar
O eşsiz ömrünü ayak izleri,
Belleksiz bir bilinç kararsızlığıdır yaşama sevinci
Ayak izlerini kumlarda sonsuz kılar...
(Kimsenin okumadığı şiirler)

Yaşama sevincinden söz eden bütün cümleler ölümden de söz etmek zorundadır.

Ölümlerle ve insanlık tarihinin acılarıyla paslanmış, *üzerinde gelmiş geçmiş bütün insanların ağız izlerini taşıyan gezegenin en büyük emziğidir "yaşama sevinci"...*

Acıkacak ve labirent koridorları boyunca yorulmadan peynir koku-sunu kovalayacaksın. Koridorları iyice aşınmış bir labirentte canın yemek yemek istemiyorken ısrarla bayat peynirin peşinde dolanmaktır "yaşama sevinci"...

* Gücün son ürünü kaçınılmaz olarak kandır.

* *Öteki cehennemdir.*

J. P. Sartre

Her insanın "öteki" ile ilişkisi, bir birliktelik değil en fazla bir tahammüldür. Ancak bu cümlelerin yanışı cehennemin sınırı hakkındaki saptamadan kaynaklanır. Cehennemin sınırı öyle uzaklardan, "öteki"nin başladığı yerden değil çok daha içerden, kendi içinizden başlar.

¹ *kusturucu bir ilaç*

* Kendini bu kadar özgür sandığım bir anda gözün açıkken göreceklerinin tasarlanmış olması, seni o kadar da rahatsız etmemeli. Rahatsız olmak istiyorsan sana buna değer başka bir şey söyleyeyim. Gözün kapalıyken göz kapaklarının arkasında hayal ettiklerinin imalatından bahsediyorum. İnsanın bir tek kendisinin dolaşabildiği yabancı ayaklardan korunmuş arka bahçesi, milyonlarca insanın ayak izine basarken hissettiği bilinç ortasındaki gerilimi dengeler. *Başka şeyler yapabileceğini bilmek, insana çoğu kez hep yaptığı şeyin aynısını yaptırır.* Hapishaneye tıkıldığında ya da bir davranış dolaysızca dışarıdan dayatıldığında bütün yaratıcı yanlarıyla ona direnç gösteren insan, kendi haline bırakıldığında, hiçbir baskı gücünün rüyasında bile göremeyeceği bir uysallık ve tekdüzelikle davranışlarında kendi hapishanesini yaratır. *Göze görünmeyen sınırlar, daima daha iyi sınırlandırır.*

*** Petitio principii**

Ali, Ahmet'i öldürmek suçundan idama mahkûm edildi. Ali'nin Ahmet'i öldürdüğüne dair bir tanık yoktu, bu olayla ilgili herhangi bir kanıt da yoktu. Doğrusu ortada bir cinayet de yoktu. Ortadaki tek somut gerçek Ali'nin idama mahkûm edilmesi idi. Ali idam edildi.

*** Zerdüş için Tolstoy varyasyonları**

"Mutlu ailelerin mutluluğu birbirine benzer; mutsuz ailelerin mutsuzluğu, mutlu ailelerin mutsuzluğuna benzer" diye buyurdu Zerdüş.

Aslında Zerdüş şöyle de buyurabilirdi:

- Mutlu ailelerin mutluluğu da mutsuz ailelerin mutsuzluğu da bir boka benzemez.

"Bütün aileler, mutluluklar ve mutsuzluklar birbirlerine o kadar çok benzer ki kimin mutlu, kimin mutsuz olduğu ayırt edilemez." diye buyurdu Zerdüş; sonrasında da bir daha Anna Karenina'yı okumadı.

* Öğrendiğinde unutmak isteyeceğin şeyleri bilmeye çalışma! Dünyanın en zor işi, öğrenmek değil unutmaktır.

*** Beyinlerde dolaşan mamutlar**

Ne aydınlanma, ne akılcılık, ne sanayi devrimi, ne kapitalizm, ne sosyalizm insanoğlunun gerçek yaşamına tam olarak sızabildi. Kaç yüzyıldır bütün insanlığı sarsıcı bir şekilde etkileyen büyük biçimlendirilişlerin hiçbirinin, insan yaşamında içsel bir ağırlığı yok. İnsanoğlunun derininde, gerçek yaşamın aktığı beyninin arka sokaklarında, toplam yaşamın büyük bir kısmını temsil eden kılcal damarlarda, ağırlıklı olarak hâlâ on binlerce yıl önceki düşünme biçimleri ve bakış açıları hâkim. Takvimler yaşanan dönemi sanayi çağı, bilgi çağı, uzay çağı vs diye adlandırırsa da ortalama insan beyni en iyimser değerlendirmeyle Kaba Taş Çağı'nın ortasında duruyor.

İnsan, nükleer santrallerin, gökdelenlerin, milyonluk metropollerin ve otoyolların ortasında yaşasa bile beyninde mamutlar dolaşıyor ve kötü ruhlardan korkuyor.

Tarih ne kadar hızlı aksa da insan düşüncesini aynı hızla etkileyemiyor. İnsanlık ağzına durmadan lokma almaktan çiğnemeye ve sindirmeye vakit bulamıyor.

* Zulmün değişik miktarlarda ama istisnasız her yapanda bıraktığı bir vicdan yükü vardır; zalimdeki bu vicdan tortusu, geçmişte yaşanan bir mazlumluk ile etkisizleştirilir. En büyük vahşetlerin meşruiyet vitrininde mutlaka irili - ufaklı acılar sıralanmıştır. Katliamcı, geçmişte bir yerlerde yakınlarını kaybetmiştir, soykırımcıya daha önce birileri tokat atmıştır, işkencecinin çocuğu ateşlenmiş ve hastanede yatmaktadır. Hemen her zalim, bir zamanlar mazlum olduğu olayları geçmişinden hortlatır. Küçük de olsa bir yerlerde bir zamanlar yaşanan mazlumluk, zulüm olanaklarını, başka hiçbir etkenin yapamayacağı kadar genişletir. Geçmişteki toplama kampları olmasaydı bugünün çocuk cetselleri nasıl meşrulaştırılabilirdi?

*** Varlığın görünene tamamlanan eksikliği**

Gördüğün her derinlik içine dalar dalmaz sığlaşıyor. Gözlerine büyük şeyler vaat eden her görüntü, arkasında koca bir hayal enkazı ve hüsrana bırakarak buharlaşıyor. Arkasındaki ile tutarlılık gösteren bir

kabuk bulma umudu, hangi öğretinin ısmarlaması da sen onu bulmaya çalışıyorsun?

Hangi insan yakından bakınca hâlâ aynı insan olarak kalabilir? Hangi görüntü, arkasını algılamaya başladığımızda içeriğini koruyarak özünü yansıtabilir? Mide bulantısını engellemenin tek yolu görüntülerin arkasını algılayabilecek sınıra yaklaşmamaktır. Lezzetli bir yemeği mutluluk içinde yiyebilmek varken mutfaktaki pisliği görerek yemek mutluluğunu sabote etmenin ne anlamı var? Bir insanı tanımaya çalışmak, ancak onunla kuracağın olası dostluk seçeneklerini dinamitlemeye yarar. Her insanı görüntüsü ile gerçek arasında değişik düzeylerde tanırırsın; kimini sadece görüntüsü ile kimini daha derin...

Bütün sorun bir fethedişlik tılsım, bir seanslık bir tanımlamadan sonra görmek zorunda olduğun tablodaki sıklık ve içerik yetmezliğidir.

Hepiniz başkasının sığılığında kendinizi fark edip irkiliyorsunuz; kendi hayatınızda ilginç olamayan ve bir derinlik oluşturamayan siz, suçu algıya atıp kendinize soyut derinlikler yaratıyor; kendinizin bile ilgisini çekmeyen hayatını başkalarının gözünde değerli kılmak için muğlâklıktan medet umuyorsunuz. En ilginç olduğunuz an, işte bu sahtekârlık anınızdır.

Birinden tiksirmek istemiyorsan onunla en yakın ilişkin sadece yüzüne bakmak olsun; bu onun olabilecek en saygın halidir. Tanımaya başladığın anda bir deri yığınının içine gizlenmiş bir çuval zaaf, ancak mikroskoplar yardımıyla görülebilen binlerce kişisel çıkar, acılar yardımıyla haklı çıkarılmış her an kullanılmaya hazır bir zulüm eğilimi, şimdiye dek hiçbir ışığın aydınlatamadığı uçsuz bucaksız bir karanlık ortaya saçılır. *En ilginç insan hiç tanımadığın ve mümkünse hiç karşılaşmayacağı insandır.*

*** Umudol suspansiyon**

İnsan hayatını dayanılır kılan, gözünü bugüne kapatıp gerçeğe uygunluğu tartışmalı bile olsa kafasında yarattığı mutlu bir gelecekte uyanık durmaktır. Bugün yaşadığı hiçbir sahici mutluluk gelecekte hayal etikleri kadar onu tatmin edemez. Milyonlarca insanın hayatını kâbusa çeviren her öğretiye kocaman bir mutlu gelecek vaadi eşlik

eder ve bugünü zehirlemenin gerekçesi olarak ellerini bağlar. Bugün ellerini bağlamaya yarayan gelecek umutlarının gözlerinde sahnelediği mutluluk rüyalarına kim hayır diyebilir? Her tecavüzcünün bir artist yapma vaadi olmalıdır. Evinden kaçan kız, fahişe olmadan önce ünlü ve saygın bir sanatçı olma olasılığından biraz mutluluk süzmelidir. Kayalıklara çarpmadan önce sirenlerin şarkısıyla birkaç posta fantezi kurmak, her abazan denizcinin hakkıdır.

Kişisel olarak eşsiz olan, tür için döngüseldir. *Milyonlarca "eşsizliğin" oluşturduğu bir aynılaşıma yumağıdır insanlığın budalalık tarihi...*

* Her firavun aynı zamanda birilerinin Musa'sıdır.

*** Tarihin Çehov Yasası**

Tarihin neresinde bir tüfek görüldüyse o tüfek mutlaka patlamıştır. Nesneler için bu sadece bir olanak sorunudur; tarihte görülen bıçaklar kafa keser, cinsel organlar tecavüz eder. Tarihte görülen süngüler çocuk öldürür, tarihteki ipler adam asar. Olanaklar içinde olan her şey, yasal ya da ahlaki engellerle yavaşlamaksızın gerçekleşir. Hiçbir soyut engel (kanun, gelenek, töre, vicdan vs) nesnenin olanaklarını sonuna kadar tüketmesine engel olmamıştır. Bir şey olmamışsa ahlâk dışı olduğundan değil, sadece olanak dışı olduğundandır.

Bir süngü sadece silahlı bir düşman askerini öldürmez, aslında daha çok hamile kadının karnını deşer, bir bebeğin kolunu koparır, bir adamın gözünü çıkarır ya da kesilen bir kafayı ucunda taşır.

Bir nesne için kendi anında düşük sayılabilecek bir olasılığın gerçekleşmesi, tarihsel ölçekte fazlasıyla mümkün ve hatta neredeyse kesindir. Bir süngünün küçük bir çocuğu parçalara ayırarak katletmesine bugüne kadar hiçbir güç engel olamadı; bu da oldu, daha adileri de, aklına bile gelemeyecek çok daha adileri de... Hepsi süngünün özgeçmişine dâhildir. Süngüyü tam anlamıyla kavramak, steril işlevlerini değil onun parçaladığı bebekleri bilmekle mümkündür. *Nesneleri olanakları ile kucaklaşmaktan alıkoyan hiçbir şey yoktur.*

rengine ve kavranamayan sınırları içerisine özgürlük ilıstırmek, özgürlüğünü kaybedenlerin sefaletini pekiştirir; yerde barınamayan her şey gökyüzüne çıkar çünkü... İnsanoğlu günlük hayatında yaşamadığını, kuşların kanatlarının arasına sıkıştırır, bulutların üstüne atar, çocukların gülüşüne teper, dağların tepesine çıkarır.

Bedenin bir şehirdeyse ruhun şehrin dışını düşleyebilir. Ancak düşlerinin üzerinde, bedeninin konumunun açık bir belirleyiciliğı vardır. Bir mahkûmun düşleyebileceğı güneş, ancak hapishanesinin hemen dışındaki güneş olabilir. Bir şehirde yaşamaya mecbur edilmiş birinin düşü, komşu şehirden öteye gidemez. Kafanın dışarıda olması ya da büyük düşler görmene sana büyük bir hayat yaşatamaz. İşte bu yüzden ruhları ele geçirmek isteyenler genellikle bedeni ele geçirmekle yetinirler. Ruh özgürlüğü için beden özgürlüğü gerek şarttır, beden özgürleşmeden gerçekleştirilmesi düşünülen ruh özgürlüğü, iyi niyetli bile olamayan bir palavradır.

Bin düşün renkli toplamından daha somuttur kuru ormanda bulunmak; ormanı hayal etmek ise en fazla bir düş görmektir. Düşlerinizin neden kiremitli ve betonlu şehrin bol dumanlı pisliğinden kurtulamadığını şimdi anlıyor musunuz?

*** İnsanın El Kılavuzu 1**

- İnsanın seçmekten ödü patlar, ama katlanmaya itiraz etmez. Seçim yapmaktansa katlanmayı yeğler.

- İnsan en çok bulmayı ister gibi görünür ama insanı da en çok bulmak korkutur.

- İnsan "anlamperest"tir, en olmadık şeylerde anlam bulmaya çalışır, bulamadığında da -ki çoğunlukla bulamaz- uydurur.

- İnsan özgürlüğün kendisini değil olasılığını sever. Hiç kullanamadığı ve asla kullanamayacağı bir özgürlüğün kullanılma olasılığı onu mutlu etmek için yeterlidir.

- İnsan, yaşayabildiklerini başarı, yaşayamadıklarını ise erdem sayar.

- İnsan, var olanı meşrulaştırmaya ve mutlaklaştırmaya eğilimlidir.
- İnsan eylemsizliğe ve az enerji kullanmaya eğilimlidir. Değişmektense var olanı korur.
- İnsanın "olmasını arzuladığı" şeyler, sık sık "olan"ı gölgede bırakır.
- İnsan, neden sonuç denklemini çoğunlukla yanlış kurar; nedenleri sonuç, sonuçları neden olarak anlamaya yatkındır.
- İnsan toplumsal konumunun kaynakları hakkında ölçsüz bir duyarsızlığa sahiptir. Algıladığı her şeyi, niteliklerine bakmadan doğal sayma eğilimindedir.

*** İnsanın El Kılavuzu 2**

Zor elde edilir mutluluk bağımlısıdır insanoğlu... Elinin altındaki ne kadar mutlu ederse etsin o hep zor bulunur bir başka şeyi ister.

En büyük değişim isteğinin bile içinde yarattığı kabarıklık, en fazla bir hafta sonra yerine oturacak, enerji fazlası dağılıp duygu durumundaki şişkinlik kaybolacak ve yenilerinin peşinden koşacaktır. Çocukken büyümek isterdi, nezleyken "sadece iyileşmek istiyordu" başka bir şey değil... Yanındaki kel adamın koca göbeği henüz çıkmamışken onun elini tutmak istiyordu, nezlesi geçti ve şimdi o adamın elini binlerce kez tutmaktan elleri aşındı.

Çünkü insanoğlu, geleceğinde bir şeyler görmek ister. Önünde uzayan geleceğin tıpkı biraz önce yaşadığı geçmiş gibi boş ve anlamsız olduğunu asla fark etmek istemez. Sabah işe başlamışsa öğle tatilini, o gün pazartesi ise cumayı özler. İnsan, kendisine durmadan bulunduğu konumdan yola çıkarak yeni özlemler bulmak zorundadır. *Arzu daima, şimdi olmayana, oradakine, diğerine, ötekine yönelir.* Neyse ki insanoğlu bu sonsuz döngünün daha en başında ölüp gider; yerine gelenler aynı şeyleri baştan bir kez daha yaşar.

*** İnsanın El Kılavuzu 3**

İnsanoğlu, tıka basa yanlışlıklarla, ağızına kadar safsatalarla, birkaç kilometre ötede değişen "mutlak" inançlarla, bağnazca savunulan dog-

malarla dolu bir ambardır. Stoklardaki safsataların hemen hemen hiçbirini o koymamış, hepsi çok daha önceden doldurulmuştur. O milyonlarca "ırkdaş", "dindaş", "inançdaş", "fikirdaş"ıyla aynı malzemeleri taşıyan aynı çürük kokuyu yayan ambarını eşsiz zanneder.

*** İnsanın El Kılavuzu 4**

İnsanların çoğunun doğal hali, salt iyilik ya da kötülük değil, gözü-nün önünde olanlara karşı takındığı korkunç kayıtsızlıktır. Dünyada olan biten en büyük felaketler ya da milyonların gözü önünde olan en korkunç kötülükler bile, insanların çoğunun umurunda değildir, hiç olmamıştı da...

Bireysel acılar bir yana, dünyanın en yaygın kitlesel acıları yaşanırken bile insanların çoğu bunlara kayıtsız kalmış, günlük hayatlarının ritmini değiştirmemiş, köpeklerini gezdirmeye, şakalaşmaya, üzüm yemeye, sevişmeye, makyaj yapmaya ve sakın kalmaya, her gün yaptıkları saçma sapan işleri yapmaya devam etmiştir. Arayın bakalım burada bir ahlâk bulabiliyor musunuz?

"Ne yapabilirler ki?" diyenlerden misiniz?

"Ne yapabilirim?" sorusunun çaresizlik ve eylemsizlik tabanı üzerine oturan bütün cevaplarının mantıksal sonucudur Auschwitz... Size insan olmanın bu kadar kolay olduğunu kim söyledi? Ya da anlayacağınız bir dille şöyle denebilir: "insan doğulmaz; insan olunur".

O halde ortalığa çıkıp o kayıtsız gözleri okşayıcı laflar etmek, onları pohpohlayıcı kitaplar yazmak ahlâksızlık ve alçaklıktır. Bu konuda söylenmesi gereken her şey seyircilerin gözlerine batmalı, asgari bir ahlâki değer taşıyan her sözcük, en azından onları sinirlendirmelidir.

O halde seyirciye samimi bir şefkat besleyen birisinin söylemesi gereken en yumuşak ifadeler şöyle olmalıdır:

Sayın seyirci, hemen hemen her konuda kopkoyu bir cehalet içinde yüzmektesin.

Sayın seyirci, bildiklerin, televizyonlarda, gazetelerde, holdinglerde, yüksek binalardaki toplantı salonlarında üretiliyor.

Sayın seyirci, bir önceki maddede sözü edilen karar vericiler (kafan karışmasın diye burada "oligarşi" gibi bir ifade kullanılmıyor), neyi bilip neyi bilmemen gerektiğine karar veriyor.

Sayın seyirci, bildiklerinin ve inandıklarının (sana bildirilen ve inandırılanların diyelim) hemen hepsi yanlış, sadece yanlış değil koca gövdeli yalanlar...

Sayın seyirci, bilincin yalan ve safsata tuğlalarıyla inşa ediliyor.

Sayın seyirci, ne kadar özgür olduğunu düşündüğün o doruk noktasında durumuna karşılık gelen en uygun tanımlama "bir kukla" olduğundur.

Sayın seyirci, bütün bunlar senin için bir anlam ifade ediyorsa, bir insana dönüşmen için sorman gereken ilk soru şudur:

Seninle doğrudan ilişkili olmayan bir acıyı duyabileceğin en yakın mesafe nedir?

Senin olmayan acılara sahip çıkmayı ve nerede bir acı görsen onu mülkiyetine almayı olanaklı kılacak bir ahlâk edinmek için daha kaç ton ceset gerekiyor?

Hissedebildiğin acının menzilini uzatmak, o çok gizli yerlere sıkıştırdığın ahlâkını yabancı acılara hassas kılmak... "21. yüzyılda insan olmanın farzları" diye her ne yazılacaksa metin bu cümleyle başlamalıdır; devamı yazılmasa bile olur...

*** İnsanın El Kılavuzu 5**

İnsan, yaşamını istisnaların gövdesinde, cansızlığın satır aralarında sürdürmeye çalışır. Olasılık canlıya karşıdır; % 99.99 oranında olmaması gerekendir insan; varlığı hep virgülden sonra bilmem kaç sıfırdan sonraya konumlanmıştır.

*** Hemen zamanaşımına uğrayacak olan bir cinayet azmettiriciliği**

İnsanoğlu, vicdanıyla aynı ömürde uzun süre birlikte yaşayamaz. Uzun yaşamayı planlayan bir insan için vicdan, uygun bir uçurumdan aşağıya atılması gereken bir yükür. Yeterinden çok taşınan, serbest bırakılmış ve ölçüsüz bir vicdan, bir yerlerde, o hayatla bağdaşmaz ahlâkın zehrini size geçirecek ve namuslu olmaya devam edip diretmenle-

rin kaçınılmaz bir şekilde daha kısa yaşamasını sağlayacaktır. Uzun yaşamak istiyorsan vicdanının hassasiyetini selpakçı çocuklardan alınan mendil, dilencilere verilen bozuk paralar ve kapıcının çocuğuna verilen eski ayakkabı hizasına göre ayarlamalı, bu dozun üstüne asla çıkmamalısın.

*** Alçaklığın yerel tarihi**

21. yüzyıl alçaklığının en büyük silahı, "uygun" zamanlarda ortaya dökülen "gerçek"lerdir. Alçaklık, gerçeğin sıradan insana hep "seçmeli" olarak sunulması ve onlarca unsura sahip bir tablonun kendine yaranan bileşenlerinin sunulup diğerlerinin gizlenmesidir. "Ahlâki olma" ölçütü, artık ifadenin "içeriği"nde değil "dışında", söylenen şeyin kendisinde olduğu kadar çevresindedir.

*** An'ın kopuşu**

Modern zamanda an, zaman çizgisinden sıyrılmış; geçmiş ve gelecek artık bir devamlılık göstermiyor. Yüksek bir yerden bakınca gördüğünüz şehrin görüntüsü onun tarihiyle ya da gelecekte neye dönüşebileceğiyle ilgili hiçbir ipucu sunamıyor. An, üzerinde hiçbir gelecek kurgusu inşa edilemeyen ve geçmişle ilgili hiçbir şey barındırmayan köksüz bağımsız bir zaman birimi... An, artık geçmişi anlamının ya da geleceği kurgulamanın önündeki en büyük engeli oluşturuyor; anın en önemli işlevi, insanı geleceğe karşı körleştirmek amacıyla tarihi tahrip etmektir.

* İnsanoğlu binlerce değişik konuda zengin bir safsata birikimine sahiptir. Bazıları, inşaat mühendisliği, tıp doktorluğu ya da astronomi gibi son derece sınırlı bir konuda bu safsataları bırakıp günlük hayatta işe yarayabilecek bir bilgi birikimi edinmeye başlar. Safsatadan arınmış, uygulamasında bilimsel bilgi ve bilimsel düşünüş biçiminin önemli ölçüde kullanıldığı bu son derece dar alanda edinilen bakış adacığı, hayatın diğer alanlarına yansımaz ve safsata denizinde küçük bir ada olarak kalır. Bunun sonucunda apandisiti gayet bilimsel olarak ameliyat eden ve iki ameliyat arasında çayını yudumlarken gazetede

yengeç burcunun falını okuyan cerrahlar, gayet bilimsel binalar inşa eden uğur kolyeli mühendisler çıkar.

* Hayatının hangi evresinde ve bilgi derinliği ne kadar yetersiz olursa olsun, insanoğlu hemen her konuda sonuçlarına ulaşmıştır. Her insanın, önüne çıkan her konuda doğru, yanlış, saçma ya da gerçeğe yakın bir teorisi vardır. Esasen insan yaşamının kendisi, yaptıkları ve yapmadıklarıyla dünyaya ilişkin her türlü sonucu çıkarmış ve uygulamakta olduğunun delilidir. *Sonuçlar, insan yaşantısına, o sonuçları yaratan bilgidен daha önce girer.*

* Varlığı kendine yeten her gerçek, kendisini baskı altına alan güçlerden intikamını mutlaka alır. Hiçbir gerçek yok olmaz; gözlerden uzakta yerleşmesi, yok olduğu anlamına gelmez. Dönüşeceği, başka bir şekilde görüneceği, uzun ömürlü bir yaşam için biçim alacağı zamanı sabırla bekler.

* İnsanoğlu dünyada "tam pansiyon" konaklamaktadır. Tarihte yaşanmış olan ve insanoğlunun yapabileceği her şey insanlığa dâhildir. Bir insanın yapacağı en vahşi, en inanılmaz, en "insanlık dışı!" eylem bile onu insanlıktan çıkarmaz; olanların ve olabileceklerin hepsi insanlığın içerisinde.

** Anı, irin toplayan bir yaradır.*

F. Nietzsche

Yaşananların geri çağırımı hep acıdır. Geriye bakıldığında yaşanana sürekli eşlik eden ve onunla aynı boyda bir acı fark edilir. Hayata, yaşarken hep var olan ama şimdiki zamanda fark edilmeyen ve ancak geçmiş zamanın çatısı altında kendini gösteren bir acı eşlik eder.

* Bir tanrı düşün ki kaldıramayacağı bir taş yaratmaya çalışıyor; kendi gücünün sınırsızlığı karşısında yine kendi gücüyle sınır çizmeye uğraşan... Önünde rekabet edecek kimseyi bulamayan insan, hep kaldıramayacağı taşlar yaratmanın peşine düşer.

* Zamanın kütlesinin büyük bir kısmı insan beyninde herhangi bir iz bırakmadan yok olur; izi kalan küçük parçalar ise yaşananları temsil etmekten uzaktır. İnsan anıları, çoğu kez nesnel olaylarla tamamen ilişkisiz bir şekilde var olur. İçinden geçtiği zamanı biriktirememenin acizliği, geçmişçi çarpıtarak yeniden üreten insanda kendisini gösterir. Hâlâ "olan"ları, "yaşanan"ları her yönüyle ve bilgi kaybı olmadan, en azından kaba iskeletiyle biriktirebilmenin hiçbir yolu yoktur. Zamanın insan algısındaki akışı hâlen kontrolsüzdür.

* Kan yordamıyla yapılan keşifler

İnsanoğlu, her türlü ilkeyi ölümüne yaşayarak keşfetmekte ve bütün keşiflerini "kan yordamı" ile yapmaktadır. Örneğin "eşitlik" fikri artık genelgeçer bir fikir olsa bile hâlâ özümsemiş değildir; insanlığın bu konuda bugün geldiği aşama, yüzyıllarca süren ırk ayırımına, milyonlarca insanın kanına bedel onlarca savaşa, yüzyıllar süren insani ve entelektüel zaman kaybına mal olmuştur. İnsanoğlu, "eşitlik" kavramını ilgilendiren her şeyi, en ılımlısından en aşırısına kadar her aşamayı tek tek yaşamış, bunlardan her biri için binlerce insan ölmüştür. Bugüne egemen olan ve artık hemen hemen bütün insanlara son derece doğal gelen her ilkenin geçmişinde bu türden bir karanlık ve oluk oluk kan yatmaktadır. Tarih bütünüyle kavrandığında şu ürpertici sözler, gerçeği kucaklayan en dürüst ifadedir artık: insanoğlunun elinin ulaşamayacağı bir aşırılık türü, düşünemeyeceği bir saçmalık yoktur. İnsan "yapılabilecek her şeyi" yapar, yapmıştır da... "Yaptıkları, yapacaklarının teminatıdır."

* Zamanın ölümlü tarihi

Bir ölüm, tek başına bütün zaman kiplerini şekillendirir. Bir ölümden sonra geçmiş zamanın, ölünün canlılığa terk ettiği kimselere yaşattığı duygu nostaljidir. Çağrışımlar, canlı kalana en çok di'li geçmiş zamandan yollar; canlı için ölüyle ilgili di'li geçmiş zamana bürünmüş her şey, yaşanan zamana hüznünü bırakır.

Acı en çok şimdi duyulmaktadır; geleceğe doğru ilerledikçe azalacak, alışmanın uyuşturucu etkisi kendisini gösterecektir. Unutmanın hemen öncesindeki duraktır alışmak...

Gelecek zaman, acının zaman parçacıkları ile karıştırılıp seyreldiğinin ve kaybedilen kişi olmadan da yaşanabileceğinin kipidir. Kaybedilenin uyardığı sinir uçları nasırlanmıştır, şimdiki zamanda zirve yapan acı kendini sınırlamış, yaşamla omuz omuza durabilmektedir artık. Kaybedilenin acısı artık doğrusal ve sürekli olmaktan çıkmış döngüsel ve kesintili hale gelmiştir. Acının yaşama en az dokunduğu, kabukların altında bir yerlerde varlığını sürdürmeyi kabul ettiği zamandır gelecek zaman...

Geniş zaman, geçmişten geleceğe akan zamanın derinliğidir; ona ulaşmak için geriye ya da ileriye gitmek değil yükselmek gerekir. Orada acı artık acı değildir, ölü de artık sadece ölü olmaktan çıkmıştır. Geniş zaman şimdi canlı olanların geleceğini de kapsadığı için bu zaman kipinde, kaybedilenin hemen yanında şimdi canlı olan ve acı çekenin mezarı da durmaktadır. Geniş zaman, ölmüşlerin acısını üreten geçmiş ile ileride ölecek olanların hepsini kapsadığı için ölüm, geniş zamanda birebir acıya karşılık gelmez. Her canlının bir gün öleceği, her ölünün bir zamanlar canlı olduğu, en güzel geniş zamanda anlaşılır. Geniş zamanda ölü ile canlı birbiriyle örtüşür.

*** Ölü israfı**

Bir mezarlıkta gömülü olan her bir ölü için bir tören yapıldı; her bir ölü birileri tarafından gömüldü, her biri için en az birkaç kişi ağladı. Yapayalnız duran her bir mezar, onlarca insanın gözyaşının ya da dualarının izini de taşımakta...

Dünyada toprağa yerleştirilmiş her bir mezar için toprağın üstüne terk edilmiş ne çok canlı var; bir ölüden değişik düzeylerde etkilenen onlarca insan...

Bu ölülerin her biri, tek tek birer kadın tarafından aylarca karında taşındı, birçoğu için heyecan duyuldu, çoğu birer kadın tarafından haftalarca emzirildi, her biri giydirildi, büyütüldü. Şimdi toprakla kucaklaşmış kemikler tek tek büyüyüp uzadılar. Artık hep aynı kalacak olan şu nihai tabloya ulaşabilmek için bu milyonlarca iskelet dünyada neler yaşadı. Ne israf... Ne israf...

*** Sokaktaki porno**

Sokak, her biri bir erkek ile bir kadının bir zaman önce kesinlikle cinsel ilişkiye girdiğinin hiçbir kuşkuyla yer bırakmaksızın kanıtı olan yüzlerce insan ile doludur; her insan tek tek, iki kişilik bir seksüel deneyimin son ürünü olarak bu pornografik tabloda yerini alır. İnsan, salt insan haliyle varlığından söküp atamayacağı, kendisine yapışık bir pornografi barındırır.

*** Yaşamın florası**

"Steril"den bakınca her şey mikropudur; ete kemiğe bürünen, kaçınılmaz olarak mikroba da bürünür. Dünya pis bir yerdir; ilgi alanı dünyaya olanın, somutu değiştirmek isteyen "steril"liği bozulur. Dünyada var olmanın bedelidir bu. Dünya somuttur, "steril"in varlığı ise bir bakteri ile hemen yok olabilecek kadar eğretidir. Dünya, ancak dünyaya inilerek değiştirilebilir; dünyayı değiştirme iddiasında olan her doktrin bir varlık olarak "mikrobik bekâretini" yitirmesi çok doğaldır. Çünkü dünyayı değiştirecek olanlar soyut "steril"ler değil "dünyada kalan mikropu varlıklar" olacaktır.

*** Eylemsizlik ilkesi**

Yaşamdaki her hareket, bir önceki konuma duyulan özlemi de yanında taşır.

* Katiller, kendilerine ait olmayan cinayetlerden hoşlanmazlar; bu nedenle birçok cinayeti en önce başka cinayetlerin katilleri kınarlar.

* İnsan kulağı, kendisiyle aynı seviyede duranların seslerine tıkalıdır. Onun duyacağı sesler yukarıdan gelmelidir. Kazara duyduğu seslerin sahiplerini de mutlaka ya yukarı taşır yahut kendisi aşağıya iner; ona bir şey duyurmanın başka bir yolu yoktur.

* Gözü sadece ulaşmayı amaçladığı diğer şehri gören biri için ne büyük bir ızdırap, şehre dönen yol...

* "Saçmalama özgürlüğü", ancak mantıklı bir dünyada işlevseldir.

Baştan aşağıya saçma bir dünyada saçmalama özgürlüğünü anlamlı kılabilmek için önce dünyayı saçma olmaktan kurtarmak gerekir.

* Hayat hiç de ılımlı değildir; asla tereddüt ettiği görülmemiştir; kendi sınırları içinde, olabilecek en net haliyle varlığını sürdürür. *Olabilecek en radikal şeydir hayat...*

* Her toplum ölülerini, dışladıklarını, öcülerini de içinde taşır. Var olana ve yaşar bırakılana bakarak, yok edilmiş ve ölü olanı da görebilirsin.

* Varlığın, anlamın, değerlerin, zamanın, kültürün, en genel anlamıyla ve bütün yönleriyle insanın ortasında ve içinde olduğu hiçliğe ne kadar dayanabilir ya da dokunabilirsin? Kızgın bir demiri avucunda kaç saniye tutabilirsin? Var oluşun duyumsanışı ya da hiçliğin keşfi bir boş zaman uğraşıdır. Hiçliğe bakılamaz, ona sadece düşülür... Kendi hiçliğinden başın dönmesin, kendi uçurumlarına düşmesin diyerdir gündelik hayata yöneltilen çılgın enerji... Etrafındaki yüz binlerce renk, koku, tat ve sese bezenmiş nesnelerin, seni hiçlikten korumak için çevrene doldurulduğunu hâlâ anlayamadın mı? Evrendeki boşluk, insanın içinde akar; bu nedenle insan en çok içine bakmaktan korkar.

* İnsanın cesaretinden fazlasını bilmesi bünyesine zararlıdır. Bilgi despottur; yapmaya zorlar; hiçbir zaman yapamayacaklarını bilmek, mutlulukla bağdaşmaz.

* Bir yaşamın sürmesini sağlayan, ölümü algılayamamasıdır. Sonsuzluk yanılmasıdır, sonu katlanılabilir kılan...

* İnsan dünyayı yürüyerek bitiremez, yüzeyindeki insan için dünya sınırsızdır, kenarı yoktur. Neyse ki küre şeklinin sınırlılığı insan sağduyusunun envanterine henüz işlenmemiştir; çıplak algı ve sağduyu için dünya, hâlâ sınırsız ve çok büyüktür; insanın mutluluk çadırının kazıkları tam bu algının üzerine çakılmıştır.

*** Bilinç müteahhitliği**

21. yüzyılda insan, bir "fragmanlar toplamı"dır artık... A artisti gibi öfkelenir, B programı sunucusu gibi ağlar, C şarkıcısı gibi çapkınlık, D şovmeni gibi espri yapar. Hapiste E dizisindeki esas adam gibidir; arabasını F dizisindeki kötü adam gibi sürer.

İnsanın TV kumandalarıyla kumanda edildiği elektromanyetik bir diktatörlüktür 21. yüzyıl; oluşması yüzyıllar alan gelenekler, yüzyıllardır süregelen yerellikler, birkaç on yılda tek tiplendirilir. İnsan bilinci artık "genetik ve sosyal çevrenin tabanında yükselen bir farkındalık" jeğil TV stüdyolarında ve plazalarda imal edilmiş hazır tepki paketçikleridir. Birbirini tanımayan milyonlarca insan birbirinden binlerce kilometre uzaklarda aynı sözlerle sevinir, üzülür. 21. yüzyılda en ücra köydeki insanın diline bile ünlü artistin bacağı biraz bulaşmış, en doğal sanılan konuşmaya bile en bayağı dizi filmlerden birkaç parça replik yapışmıştır; artık hayatın her evresinde bir diziden, bir filminden, bir yarışma programından parçalar vardır. 21. yüzyılda yaşam, topyekûn elektromanyetik bir tecavüzün mağdurudur.

*** İnsan kazılarından elde edilen arkeolojik bulgular**

İnsan olduğunuza bakmayın, milyonlarca yıl öncesinde tek hücreliyen kazanılan reflekslerle sürüyor hâlâ yaşam; hemen hemen her şeyiniz şu iki ilkeyle açıklanabilir:

- Acıdan kaç.
- Yaşa.

Yok oluşunuzu size kabul ettiren ve sizi her türlü yozlaşmaya karşı suskun kılan şey, güdülerinizin kıdemidir. Canlılığın dünya üzerinde milyonlarca yıldır var olmasını sağlayan bu güdüler, şimdi sizi hiçleştiriyor. Bu biyolojik miras karşısında birkaç yıllık bir bilgi birikimi, nereden edinildiği anlaşılamayan istikrarsız bir vicdan ve içeriği belirsiz bir ahlâk tutunamazdı, tutunamıyor.

*** Varoluşun kanıtı: nöronlardan şahitlere**

Yaşam, artık var olduğunu onaylayacak bir noter arayışı ve bir onay koleksiyonculuğudur. Hayatınla ilgili her şeyde anlam bakımından

yerleşmiş olan gizli öznedir "ben"; gizli cümle ise ne söylersen söyle hep şudur: "ben varım"...

"Düşünüyorum öyleyse varım"

Yüzyıllardır insanoğlunun ontolojik yükü nöronların sırtındaydı. Daha sonra bu yükü kaslar devraldı; ilke şuydu:

"Eyliyorum öyleyse varım"

21. yüzyılda var olmak için düşünmek artık yetmiyor; eylemek de... Yaşadığınız yüzyılda varlığınız, arkasında şahit bırakacak işlere ve o şahitlerin vereceği raporlara bağlı.

Yeni yüzyılın kanıtı "düşünüyorum öyleyse varım" ya da "eyliyorum öyleyse varım" değil "onu gördük, varlığına şahidiz, o var" ilkesidir artık... *Varlığın kanıtları birinci tekil şahsın sınırlarından alınıp üçüncü çoğulun topraklarına göç etmiş; tarihte nöronlardan kaslara geçen ontolojik yük şimdi "şahitlerin gözleri"ne yerleşmiştir.*

* Tek vuruş

İnsan hayatını kavramak istiyorsan, her şeyden önce "tek vuruş" ilkesini anlayan gerekir. Bir kez geçtiğin yerden bir daha geçemeyeceğin bir oyun gibi; ilki bir hayat parçası olarak yaşanır, sonrakiler budalaca bir geri dönüş özleminden ibarettir ve ilkinden hiçbir şey anlamamış ahmaklara has bir ümitsizliktir.

Siz geldiğinizde atalarınızın ayak basmadığı, parmak izlerinin olmadığı bir yer kalmamıştı. Milyonlarca söylenmiş sözün, yazılmış kitabın gürültüsünde yapılmamış bir şeyler bulmak istediniz ama adınızı her attığınızda başka bir ayak izinin içine bastınız, iziniz de o ayağın izi sayıldı.

Söyleneceklerin hepsi söylenmiş bir evrende yeni kelimelerin yeni karşılıkları yok; söyleyeceklerin evrensel bilgi dağarcığına girecekse en fazla yeni bir tekrar olacak. Geçmişten bugüne milyarlarca insanın sayısız kez baktığı gökyüzüne farklı bakmanın keşfedilmemiş bir yolu yok; her bakış sırtında, bir başka bakışın anısını taşıyacak. Dünya sözcükleri, tanımlanmak için yeni soyutlamalara ihtiyaç duymayacak kadar bıkmış karşılıyor.

Bakir topraklarda ayak izlerine basmamak ve ağızlara bulaşmamış sözler istiyorsanız dilinizi dayayacak yeni alfabeler bulmalısınız.

*** Sözüñ ağız öñcesi tarihi**

Söz, insandan çıkar çıkmaz daha hedefine varamadan çarpıtılır, kı-sılır, hedefe ulaşsa bile yanlış anlaşılır. Bir insandan diğere doğru gerçekleşen iletim, her aşamasında tuzaklarla doludur; bütün tehditleri aşip iletimi tamamlasa bile tamamlandığı hedefte iletilmek istenenle iletilmiş olan çoğu kez örtüşmez. Söylenenler, sözüñ hep sahibinden çıktıktan sonraki patikasında olan tehlikelerdir; oysa ağızdan çıkanın bile beyindekilerle aynı olduğunun garantisi yoktur. Sözüñ bir de ağız-dan önceki tarihi vardır ki diğleriyle karşılaştırıldığında belki de en büyük tahribat burada olur. Sözüñ miladı ağızdır; korsanlık, ağızdan sonrasını ilgilendirdiği kadar ağızdan öñcesini de ilgilendirir.

* Öğrenebilen her insan kendisinin geçmişteki halini abartılı bir şe-kilde aptal bulur ve bugünkü aptallığını bir an önce yok etmek ister. İn-san, "çok aptal" yaşar ve en fazla sadece "aptal" olarak ölebilir.

* Dünyanın her yerinde bütün iktidarların sınırsız bir şekilde des-teklediği tek özgürlüktür "saçmalama özgürlüğü"... Özgürlüğü, ger-çek başlıklarında (ekonomik, sosyal, politik) vermemek için çabalayan ve bunun uğrunda hiçbir zorbalıktan çekinmeyenler, "saçmalama öz-gürlüğü"ne karşı büyük bir koruyuculuk gösterir.

21. yüzyılda dünya gezegeninde toplamda elde edilen, her rejimde ve bütün ülkelerde doyasıya ve serbestçe yararlanılabileceğiniz tek öz-gürlük "dünyanın düz olduğunu" söyleyebilme özgürlüğüdür.

* Sanat, insanoğlunun tehdidi altındadır. Her büyük sanat eseri, belli bir zaman sonra sıradanlaşır; şiirse kartpostallara iner, müzikse asansörlerde çalınır, resimse masaüstü öğesi olarak bilgisayarların fo-nunu oluşturur.

İnsanoğlu deha ürünlerini gülünçleştirmede özel bir yetenek sahi-bidir.

*** Sonsözlerin bilgeliği üzerine**

Hiçbir salisesi beş para etmeyen bir geçmişi oluşturan milyonlarca yaşam paketçisi, ölüm karşısında, kendisinin genişlemesine olanak

sağlayacak bir geleceğin artık olmayacağını fark ederek aynı anda parılıyor; ortaya çıkan şey, şimdiye kadar olanların ötesinde onların toplamından çok daha başka bir şey... Önündeki cesedin az önce söylediği güzel sözler, bu kıvılcımlardan birkaç porsiyon sadece... Hiç erişemediği bir düzeyde, bayağı bir düzenek içinde eritilmiş umut vermeyen bir bilincin diğerine seslenişidir az önce duydukların... Ölümün, bayağılığa bağışladığı bu son asalet, onun gerekliliğinin senin yaşamında gözlemlenebilen binlerce kanıtından sadece birisidir.

*** Sisifos İnşaat Anonim Şirketi**

Tavanı bittiğinde 9. kattan aşağı baktığın zaman, bodrumda bulunan kolonlardaki çatlağı, zemin kattaki duvarda açılmış gediği görüyorsun. Artık aşağıya inemezsin, binandaki kolonların çatlak, duvarlarının gedikli olduğunu fark ettiğin halde devam edeceksin 10. katın inşaatına; onların bu binayı er geç yıkacağını bile bile...

* İnsanoğlu için akıl, akıldışının becerikli bir kölesidir. "Akıl çağı" sürecini tamamlamış bir çağ değildir, doğrusu toplumsal ölçekte ona girilmemiştir bile... İnsanoğlu akı, önüne koyduğu hedefleri belirlemede değil, akıldışı süreçlerle belirlediği hedeflere varmakta kullanır. Akıl, komşu ülkeye savaş açarken değil, o savaşta şehirleri yok edecek bombaları imal ederken işe yarar.

* Ey katil, ey zorba, ey alçak! Saygınlık mı arzuluyorsun? Katilliğini, zorbalığını ve alçaklığını her yere ulaştırmalısın! Saygınlığın en garantili yoludur yaygınlık...

* İnsan varlığının en büyük devinimi, var olmak içindir. Denebilir ki insanın var oluşu, var olması için yaptıklarından ibarettir.

* İnsanın var oluşuna ağır bir bellek yükü eşlik eder; onu sırtından atmadan hiçbir varlık kendini sürdüremez.

* Varlığının orta yerinde apaçık yükselen ölümü unutturmak içindir bütün bu abartılı canlılık vurgusu... Bütün hatırlatmaların amacı, başka bir şeyi unutturmaktır.

* Yaşamın mümkün olduğu bir algı aralığı vardır; canlılık her ne kadar her şeyden önce çevreyi algılama ise de bir diğer yönüyle de belli bir eşikten sonrasına duyarsızlık ile mümkün olabilir ancak... Canlılık ortalama bir algıyı gerektirir; algının azı kadar çoğu da canlılığa izin vermez.

* İnsanoğlunun, türünü sürdürebilmesi için tek şansı kendi davranış kaynaklarına direnebilmesidir. İnsanı gelecekte var edecek olanaklar, sadece kendi biyolojik ve sosyal sınırlarına vereceği yanıtlarda saklıdır. İlkel içgüdüler ve saçma sapan arzularla tüm kuşatılmışlığına rağmen, bunlara zaman zaman karşı koyan belli belirsiz iradesini güçlendirmek, onu besleyip türünün repertuarına yerleştirmek... Varlığını sürdürebilmek için insanın önündeki yegâne yol budur.

* Tam sen bu sözcükleri okuyorken Paraguay'da bir tank taburu, Slovakya'da bir üniversite, Moritanya'da bir şehir, Moğolistan'da bir çadır, Endonezya'da bir balıkçı teknesi, Sibiry'a'da bir köy, Samanyolunda bir yıldız, Andromeda galaksisinde bir gezegen; varlığını aynı anda algılayamadığın milyarlarca şey varlığını sürdürüyor. Varlıklar, insan algısında aynı anda tezahür etmez. İnsan algısı daha çok bir film şeridi gibi zamansal bir sıralama ve de imgenin algıda bıraktığı etkinin derinliği ölçüsünde bir hiyerarşi gözeterek çalışır; her varlık tek tek veya küçük kümelerle belirir zihinlerde. ... "Şimdi" veya "şu an", bu ve bunlar gibi milyonlarca varlığı içerir; kapsadığı varlık yükünün birinin dahi eksik olması "şimdi bilgisi"ni eksik kılacaktır.

Bu haliyle insan zihni, karanlıkta binlerce kilometrekarelik bir kara parçasını keşfedebilmek için elinde malzeme olarak sadece küçük bir fener bulunan ümitsiz bir kâşife benzer.

* Her isim, pıhtılaşmış bir fiildir.

* Eşyanın her şeyden bağımsız bir saygınlığı vardır bu çağda... Ortaçağ idam mahkûmlarının öldürüldükten sonra evleri ve eşyaları yakırdı. 21. yüzyılda idam mahkûmlarının özel eşyaları büyük bir titizlikle mahkûmun yakınlarına verilir. Mahkûmun canını alanlar, eşyaları-

na karşı soğukkanlı bir titizlik içindedir. Bu durum, çağın adaletinin ince ayırmadaki hassasiyeti değil meta fetişizminin hayatın kılcal damarlarında kendini göstermesidir.

* Dil, gerçeğin sığabileceği bir ikametgâh değildir; daha çok evin girişindeki koridora benzer; oradan geçilir ama beklenmeden hep başka yerlere gidilir.

* Sözcükler aynı zamanda birer mekândır; ideolojilerin piyadeleri tarafından işgal edilir; dünyadaki güç dengesine göre savunulur yahut fethedilir.

*** İnsanın Yarım Kalmış Tarihi: Borgesvari Bir Deneme**

Adımı sormayın; o kadar çok ismim oldu ki herhangi bir dilden aklınıza gelen herhangi bir isimle hitap edebilirsiniz bana. Binlerce şey oldu; binlerce yıldır yaşayarak, değişik yerlerde ölümün binbir biçimiyle yüzleşerek hiçbir ölümünün tek başına biriktiremeyeceği bir sürü şey öğrendim. Bir melek ya da bir şeytan değilim, sizler gibiyim, sadece sizlerden daha ölümlüyüm, sizler sadece bir kez ölebiliyorsunuz; farkımız bu... Binlerce unvanım, milyonlarca mezarım oldu. 20 - 30 kişilik kabile savaşlarından milyonlarca ölümlük modern savaşlara kadar sayısız savaşta bulundum. Toprağın etlerini soymaktan yorulduğu ellerimden mızraktan makineli tüfeğe dek bütün silahlar geçti. Tanrı beni, sanki insanlığın savaş tarihine içerden tanıklık etmem için yaratmış ve karası olmayan tarih okyanusunun ortasında yapayalnız bırakmıştı. Her dilde bir adım, her tonda bir deri rengim oldu, her inancın mümini oldum; karşısında savaşmadığım hiçbir inanç da kalmadı... Bir önce uğruna savaştığım inanca karşı, bir sonra kılıç çektiğim çok oldu. Korunç bir adanmışlıkla binlerce ölü bırakarak işgal ettiğimiz şehirleri, bir sonraki yaşamımda yeniden işgal ettik, aynı şehri sonradan aynı iştahla savundum. Kime karşı ya da kimin için savaştığımı, o anda yaşadığım yer belirliyordu. Nasıl var olduğumu ben de bilmiyorum; sadece hepsi tek bir yaşam ve tek bir ölüm hakkına sahip olan hayatlarından vazgeçmiş binlerce savaşçının o anlaşılmaz kararlılığının ortasında adımlarımı onlara uyduruyordum; hepsi bu... Birçok kez şövalye

ilan edildim, sayısız kez şehit oldum, dünyanın her kilometrekaresinde bir yerlerde temsili heykellerim dikildi. Hepsi yaşamını vermeye hazır insanları kutsadıkları için bütün ülkelerde büyük bir saygı gördüm. Tarih kitaplarında parlak cümlelerle anılan ve yüksek ceset sayılarıyla şanlı bütün "büyük" savaflara katıldım; Kadeş, Kartaca, Haçlı Seferleri, Yüzyıl, Otuz yıl, Stalingrad... Çoğu kez yolumun üzerinde bulunan kendi mezarlarıma basarak ilerledim. Mızrağımın ucu, tüfeğimin namlusu, içimdeki nefret ve bakışlarımdaki vahşet hep büyük insanların işaret parmaklarının gösterdiği yere doğruydı. Hâlâ yaşıyor ve kendime öleceğim parlak savaflar arıyorum.

Devamı yaşanmadı...

* Lunaparklardaki korku tüneline giren her müşterinin çılgılığı eşsiz ve korkusu samimidir, yapaylık taşımaz. Oysa karşısında korktuğu iskelet yüzlerce kez birilerini korkutmuş, karşısına da yüzlerce kez aynı orijinallikte korkmuş yüzler çıkmıştır. Eşsiz olduğunu zanneden korku tüneli sakini, kafasında arkadaşlarına anlatacağı yeni bir anı edinmenin neşesi ile iskeletin bu bıkkınlığını nasıl anlayabilir? Güneşin, etrafındaki nesnelerin ve doğanın, senin o samimi sevincin ve "eşsiz" davranışların karşısındaki yorgunluğunu ve sana büyük gelen her heyecanın arkasındaki korkunç tekdüzeliği nasıl anlayabilirsin? İşte bunu anlamadığın için kendini eşsiz sanıyorsun.

* İnsanoğlu bir şey uğruna yaptıklarını, çoğu kez, o şeyin kendisinden daha değerli bulur. Önceden bir çıkış noktasına dayanan bir ritüel, bir süre sonra çıkış noktasından bağımsız olarak ayakta kalır. Çıkış noktasının gerçekte var olmadığı kanıtlanırsa dahi o zamana kadar yapılanlar belleklerde o ritüeli sürdürmek için yeterli bir birikim oluşturmaya yetmektedir.

*** Kamuoyunun hassas vicdanı**

Her katliamcı gaz odaları ya da idam sehpaları kurmadan, ona buna savaş açmadan önce mutlaka "kamuoyu"nun onayını alır. Coşkun kahramanlık şarkıları önce onun ağzından sesini bulur ve herkesten önce

o linç eder. Ayakları daima temposuna uyacak bir marş arar, bulduğunda da alınının ortasına bir havan mermisi ya da evine bir füze düşene dek kulağını ritimden hiç ayırmaz.

Kamuoyu ne işe mi yarar? Kendisini ayaklarının altına almak isteyenleri tükürük bezlerinin salgılarıyla alkışlamak, ona karşı hâlâ iyimser bir aptallıkla iyi niyet besleyenleri ise seyretmek; kamuoyu için en keyiflisi ise kendisine laf anlatmayı umut edenlerin ezilirken çıkardığı sesleri dinlemek, seyredip alkışlamaktır. Dünyanın bütün cinayetlerini o işledi; yarısında kendisini kahraman zannediyordu, kalan yarısında ise tahrik edilmiş, ama hepsinde masum... Mahkemeler mahkûm ettiyse de bütün infazları o gerçekleştirdi, önünden geçen bütün kafeslerin içindekileri gözünü kırpmadan taşıladı. Yakılmaya mahkûm olanların ilk ateşini kim olduğuna bile bakmadan o yaktı; bunlarla ilgili hafızasında hiçbir kayıt tutmadı. Hep büyük savaşlarda ölmeye özen gösterdi, tüm veya parçalanmış cesetlerin sayısı binleri aşmayan savaşların üzerinde ise pek durmadı, onları kitaplara bile almadı. Yeri, hep ceset yığınının tam ortasında ayrılmıştı. Binlerce kez hep aynı biçimde kandırılmayı başarabilmesinde, belleksizliğinin de ötesinde bir şey vardı.

O kamuoyudur; milyarlarca şüphenin maddenin en küçük birimlerine kadar sindiği ve her damlasında binlerce şüphe gizlenen bir evrende, iki tane kendinden emin cümle duyar duymaz kendini bir anda beyaz atlı prensin kucağına atar. Yirmi otuz sene sonra barbarlık deyip lanetleyeceği şeyleri büyük bir iştahla yapar; bundan sorumlu tutulduğunda ise babasının kendisine ceza vermeyeceğinden emin kabahatli çocuklar gibi şımarıp "bilmiyordum" der; bilmiş olsa hiç yapar mıydı? Bilmediği gaz odalarında milyonlar öldüğünde "Haberimiz yoktu" diyordu; bildiklerini bile görmedi ki bilmediklerinden sorumlu olsun.

İnsanlık tarihinin hiçbir döneminde bir harekete mızrakları, alkışları ya da oyuyla destek verirken danışmanlarının arasında asla ah-lâk veya etik olmadı; ama bu lafları günde 150 kez kullanmakta sakınca görmedi.

O budur; kafasında yarattıklarının tutsağıdır. Kadim zamanlarda yaşayan ataları, mağaralarda, ağaç yapraklarının arasında kafalarından geçen fikirleri beyinlerinden çıkarıp cisimlendirdi ve öyle ayrıntılı hi-

kâyeler uydurdu ki onlar artık her şeyden daha gerçek ve daha inandırıcı hale geldiler, şimdi onlarla baş edemiyor.

O kamuoyudur; televizyon tütününün önündeki ekran, sinemada görüntünün üzerine düştüğü gri perdedir. Mesela onun ne zaman zedeleneceği belli olmayan bir vicdanı vardır. Sonra birçok şey onun "takdirine" bırakılır. Sonra birileri onun adına çıkıp -onun nedense hiç farkında olmadığı bir merakla- beklediği konuları, yine onun tarafından iyi bilinen, ona "mal olmuş" kişilere sorar, verilen cevaplarla onu tatmin etmeye çalışır.

En küçük bir hata ihtimalinin bile affedilmediği bireysel dünyanın acımasız hükümleri, "kamuoyu"na geldiğinde yerini sınırsız bir hoşgörüyü ve tarif edilemez bir dalkavukluğa bırakır. Onun her hareketinde, verdiği her akıldışı kararda derin anlamlar, kutsal kerametler aranır. O asla yanılmaz; kamu vicdanı "her şeye hassas" bir vicdandır. Bir bireyden duyduğunda, son derece aptalca bulunan bir fikir, kamuoyuna mal olduğunda içerdiği derinlikle liste başı yapılır. O hiç yanılmaz ama alkışlarından boğulanlar olmuştur. Kışının gerisindeki tarihin okyanusunda, çılgınlıklarına hassas her kulağı kayalıklara çarptırarak boğmuştu. Çılgınlıklarının dalga boyu hep yürek yakıcıydı, geçmişî tika basa sahici acılarla doluydu; ama şimdiye kadar sesini duyan hiç kimseyi sağ bırakmadı. Kulakların olmadığı yerde çıkardığı seslerin bir anlamı olmadığını anlaması için daha kaç desibel bağırılması gerekiyor bilinmez, bu kadar sesin kimde olduğu da...

*** 21. yüzyıl hümanizması**

Bugün için dünyanın en "insancıl" tavrı, insanın mevcut halinden tiksindiriktir.

* Yap ya da sus... Ötesi alçaklıktır.

Dinle Küçük Adam

Hayat zamanda iz bırakmaz,
Bir kafese girersin bir kafesten,
Yeni bir kafese girmek için elde var kafes çevresi...¹

* Cici teyzenin ve gülieryüzlü amcanın bilgisayarlı tomografi bulguları

Sabahleyin yüzüne tebessümle "günaydın" diyen babacan amcaların, asansörde kenara geçip seni buyur eden cici teyzelerin, "günaydın" demeden ya da seni buyur etmeden önce ne büyük pisliklere bulaştığını, ne aşağılık işler yaptıklarını bilseydin herhalde ilk işin onların babacan ve sevimli yüzlerine kusmak olurdu.

İnsandaki babacanlığı ve ciciliği biraz kazımak ister misin? Babacan amca hiç tetik çekmediği için cinayet işlemediğini zanneder. Cici teyze muhtemelen kan görmeye hiç dayanamıyordur. Tam da bu nedenlerle cici teyze işkence için kan görmeye fazlasıyla dayanabilen işkenceciler tutar, onların maaşını ödemeyi bir vatandaşlık görevi sayar. Bir cinayet şebekesinin yönetim kurulunu seçen genel kurul üyeleridir onlar; işledikleri suç onlara sıçramaz, çünkü onlar hep taşeron kullanırlar. Cinayeti, onların yerine başkaları işler; iyi vatandaş ise kiralık katillerinin sigortalarını yatırır.

¹ Şiirin özgün hali: ...hayat zamanda iz bırakmaz / bir boşluğa düşersin bir boşluktan / birikip yeniden sıçramak için / elde var hüznün (Atilla İlhan)

Cici teyze ve babacan amca her seçimde sabah erken kalkarak oylarını kullanmayı asla ihmal etmezler; oy verdiklerinin neden oldukları katliam, tecavüz ve her türlü suç, taşeronluğun doğası gereği babacan amcanın gülen yüzüne ya da cici teyzenin temiz ellerine sığmaz. Onlar neden oldukları şeylerden asla haberdar olmazlar; ama bütün bu olanlara neden olanlar da tam olarak onlardır... *Cinayetlerin en büyükleri babacan amcaların gülyüzlü, cici teyzelerin kibar kalabilmesi için işlenir.* Tavuk kesilirken bakamayan amca, en kanlı katliamları coşkuyla alkışlar; işkencelerde kullanılan elektriğin faturasını cici teyze rahmetliden kalma emekli maaşından öder.

Yalanlar, en çok bu amca ve teyzeler içindir; otorite ile olan ilişkilerinde en çok yaptıkları da zaten "inanmak"tır. Bu "iyi vatandaş" huzuru, kan ve eskimiş cesetlerin üzerinde inşa edilmiştir; bedeli kan ve kemiktir. Bu sakın, bu huzurlu, bu cici yaşamın altında, milyonlarca kemik, etlerinden sıyrılmış kanları içinde yüzer.

Cici teyze ve kibar amcanın her gün yumuşatıcı krem sürdükleri kutsal elleri, sırtlarında yükselen iktidarlardan aşağıya damlayan kanla kirlenmiştir, oysa onlar asansörde kibarlık yaptıkları ya da "günaydın" dedikleri için kendilerini iyi zannederler.

İsa'nın muhatapları için söylediği "içinizden en günahsız olan ilk taşı atsın" cümlesi artık anlamsızdır; cümle aşağı yukarı şöyle olmalıdır: "içinizden 100'den daha az insanın ölümüne neden olan, ilk taşı atsın."

Bir lokantadaki garsonun kibar davranışı ile bir hastanede başı ağrıyan bir hastanın tedavi edilmesi, sokaktan geçen birinin nazikçe "günaydın" demesi ile bir mahkûma elektrik verilerek işkence yapılması aynı toplumun birbiriyle asla çelişmeyen görüntüleridir. *Otorite, kendisine boyun eğenin günlük yaşam koşullarını ne kadar genişletiyorsa kendisine tehdit olarak kabul ettiklerine de o kadar insanlık dışı davranır.* "İyi vatandaş"ın başını okşayan el ile düşman saydıklarının makatına cop sokan el aynı eldir.

İnsanların çoğu çok "cici" ve oldukça "kibar"dır.

*** Yüzleşme ve yeryüzünü yeniden yerleştirme**

Cici vatandaş, toprağın çatlaklarında, yeryüzünün deliklerinde, yaşamın yarıklarında yaşar; çocuğunun okulu, sırtının ağrısı, çamaşır makinesi taksiti, kaçırmadığı TV dizisi ve heyecanla beklediği futbol maçından yapılmıştır yuvası... O yeryüzüne çıkmaya gerek duymaz; toprağın yüzeyindeki işleri, vekâlet verdiği birileri halleder. Ne zaman ki bir yağmur yağar ya da yaramaz bir çocuk kutsal yuvasını dağıtır, o zaman yüzeye çıkıp bağırmaya başlar "yardım edin" diye... Yeryüzünde, sayesinde kurulan cehennemi görmeye gözleri dayanamaz. Beyninin büyük bir kısmını dolduran masa örtüsünün deseni, yemek tabaklarının takım olması zorunluluğu ya da arabasının rengi ancak o zaman gerçek önemlerine döner. Yeryüzü ile yüzleşme, şişirilmiş değerleriyle gerçek işlevlerinden fırlayıp etrafa saçılmış nesneleri yerlerine yerleştirir, onları gerçek büyüklüklerine geri döndürür. Yeryüzüyle yüzleşme, evren ile algı arasındaki kalın sis bulutunu inceltir.

* Dünyanın cırtlıçplak somutluğunu hâlâ kabullenemez insanoğlu. Binlerce yıldır varlığa karşı beslediği ısrarlı bir paranoya ile var olanın ötesinde sürekli bir şeyler arar durur. İnsan maddeyle henüz barışmamıştır.

*** Alkışlardan karanlık yapmak**

Yine bütün alkışları, alkışlayan ellerin müteahhitleri kazanıyor. Dil, beyin ve kas gücü kasveti gözlerden uzaklaştırmaya adıyor kendini; bilim, kültür ve sanat, terini bunun için döküyor. Bu karanlık, ışığın eksikliğinden değil, alkış fazlalığından... İnsanoğlunun atalarının, ayağa kalkıp elleri serbestleştğinde elleriyle ilk yaptığı şeyin ne olduğunu sanıyorsunuz: kendinize bakıp kolayca anlayabilirsiniz; ne yiyecek bulmak, ne partnerinin ellerini tutmak, ne de ağaç dallarında çift el sallanmak... İlk yaptığı şey, gördüğü ilk şeyi vahşice alkışlamaktı. Arada sırada yakındığın dünyanın o irinli karanlığı, kiri ve pası, az önce iki elinin arasından çıktı.

*** Aynı yastıkta ama başka evrenlerde kocamak**

Birçok evlilik, sözcüklerin konuşma balonlarından düşünce balonlarına doğru yer değiştirdikleri bir göç coğrafyasıdır. Bir süre sonra ko-

nuşmalar, yıllar önce kalabalık olduğu, terk edilmiş eski ev kalıntılarından anlaşılan yedi sekiz haneli köylere döner, hiç kimse sözcüklerin nereye gittiğini fark edemez. Konuşmaya katılmayan kelimeler, günü belirsiz bir zaman için biriktirilip düşünce balonlarına yerleşerek katılır. Bu kimseyi rahatsız etmez, hiç kimsede herhangi bir eksiklik yaratmaz, hayat eskisinden daha rahat ve sorunsuzca devam eder. Günlük kullanılan sözcük çeşidi belli bir kritik düzeyin altına inince de o evlilik artık örnek bir evlilik olarak tanımlanır. Uzunluğu sanki özel bir çaba gerektirmiş gibi bilmem kaç yıl evli kalmış olan yaşlı çiftlere uzun evliliğin sırları sorulur, verilen cevaplar not edilir, hap haline getirilip diğer insanlara sunulur. Oysa film sansürlüdür; aralardaki binlerce metre film şeridi atlanarak birkaç mutlu fotoğraf karesi öne çıkarılmıştır. Hiçbir film, ağızlardan sürgün edilip düşünce balonlarında mecburi iskâna zorlanan ve orada ölen sözcükleri göstermez.

*** Şen aile kerhanesi**

Çoğu evlilik, ayrılık halinde yaşanacaklardan sakınıldığı için sürer. Boşanma halinde olabilecek terördür, çoğu evliliğin "huzur"unun garantisi...

*** Ölüm uyuşturucusu**

İnsan yaşamının "ölüm organı"yla ilgili sinir uçları hemen daima uyuşuk haldedir. Sadece bu sinir uçlarına yönelik sayısız uyuşturucu geliştirmiştir kültür... Yaşamdaki en hakiki algılar, diğerlerinin bekası için feda edilir. İnsan ile ölüm arasına ölene dek hep bir şeyler yerleştirilir; böylece ölüm bilinci, ölümün yakın olduğu yaşlılık ya da öldürücülüğü yüksek bir hastalığın sonuna ertelenir.

*** İmar izni alınmış bilinç**

Bilincin, kırk parçadan oluşmuş bir bez gibi; ilkokul öğretmenin ile ABD dışişleri bakanı, başbakan ile ana haber bülteni spikerinin dili birbirlerine dikilmiş olarak bir bütün oluşturur. Bezin kendine ait olduğuna dair bir kuşkun yoksa, birbirine eklenmiş parçaları görmeyen mümkün değildir. Bilincin, inşa ettikleridir.

*** Mülkün adalet dışındaki temelleri**

Torpil piramidinde yerini alamamış "masumlar", mecburen torpile karşı "adalet" isterler; ama "adalet" yerine birkaç gram torpil bulurlarsa da rahatça razı olurlar. Ne de olsa torpil, en şiddetli adalet istençlerinin en keskin ilacıdır, adalet arzularının önemli bir bölümü torpil yetmezliğinden kaynaklanır; Önce mağdurlar kirlenir demek ki; adalet, mağdurların kirlendiği yerde "kastı aşmayacak şekilde" ve "faili belli olmadan" ölü bulunur; sonra tanıklar araya girip bir telefonla cesedi yok eder ve her şeyi yoluna koyarlar.

Ancak torpil bulamayan mağdurun ağzından, zenci diye aşağılanan bir Afrikalının derisinden, yok yere öldürülen çocukların cesedinden veya tecavüze uğrayan bir kadının bedeninden doğan adalet istenci, dünyanın ihtiyacını karşılamaya yetmez. Çünkü insan belleği, adalet konusunda seçici bir bunama gösterir; adalet sözcüğünü ve onun çağrıştırdıklarını, kafasına namlı dayalıyken ya da toplama kamplarının içindeki gaz odalarında zehirli gazı solumadan biraz önce hatırlayabilir ancak... *Ömürlerin sonuna ya da mağdurların çılgına sıkıştırılmış adalet, son kullanma tarihi geçmiş ilaçlar gibi kimsenin işine yaramaz.*

*** Bellekle ceset öldürmek**

Bir ölü ve onun etrafındakiler için en sinir bozucu şey, dışarıdaki hayatın hiçbir şekilde etkilenmeden devam edip gitmesidir. Her ölünün son isteğidir "bir şeyleri etkileyebilmek"; ölümünün "bir şeyler"e yol açması... Oysa çocuklar okullarına gider, televizyonlar eğlence programlarına devam eder, mesai işler; herkes hiçbir şey olmamışçasına devinimini sürdürür. Çok sınırlı bir zaman dilimi hariç birkaç yakını dışında ölü, herkes tarafından görmezden gelir. Sınırlı sayıdaki ölü yakını hariç hemen hemen herkes için bir ölü, morgun önünde bağırarak çirkin insanlar topluluğu ya da cami önündeki caddede tıkanmış olan trafik demektir. Birkaç ay sonra ölü, yeryüzündeki birkaç kişi dışında diğer insanlarla tamamen yok edilmiştir. *Bir ölü topraktan çok daha önce belleklerde çürür.*

İnsanoğlu için bir ölüden kurtulmanın en yasal yoludur cenaze törenleri... Her insanın ölüme karşı takındığı bu somut tutum, dini ritüel-

lerle kamufle edilir. Ölü'nün üzerine son kürek toprak atıldığında tören-dekilerin çoğu rahat bir nefes alır; onlar için ölüm anı ile gömölme ara-sındaki zaman dilimi çeşitli görevler içeren can sıkıcı bir süreçtir. Me-zara atılan son kürek toprak ile bu görevler birinci derecede yakınları-nın sırtına yüklenir ve oradan uzaklaşılır. Ölü şimdiki zamandan "di'li geçmiş zaman"a gönderilmiştir ve artık unutulmaya hazırdır. Ne kadar sevilen biri olursa olsun ölü, dünyaya karşı kahredici bir yalnızlık içe-risindedir. Dünyanın akışı, hiç ama hiçbir değişikliğe uğramadan de-vam eder; açılacak savaşlar açılır, girilecek sınavlara girilir, çocuklar doğurulur, akşamları doyumlu doyumsuz sevişilir, oylamalar yapılır, törenler düzenlenir vs... Dünya akmakta, ölü artık nihai pozisyonunda ve nihai yerleşkesinde çürümektedir. Gömüldüğü andan sonra sadece en yakınlarına devredilen "ölü yükü", bir süre sonra süregelenlikten ke-sintili bir hale geçer; belli dönemlere ve yıldönümlerine indirgenir. Canlılar dünyevidir, somuttur; bu paylaşımda canlılar dünyayı alır; ölülere, arada sırada birkaç dua, yılda birkaç kez ziyaret ve bir - iki sa-atlik hatırlanma nafakası verilir sadece.

Bir kuşak sonra ölü, yanındaki binlerce aynı kaderi paylaşan diğer ölüler gibi, bir mermer taştan ibarettir. Mermer üzerinde yazan ismin ne olduğunun hiç kimse tarafından umursanmayacağı o zaman çok ça-buk gelecektir. "Ölüye saygı" genel geçer ilkesinin kendi payına düşen milyarda bir kırıntısı dışında dünyada etkili olduğu hiçbir şey yoktur artık. Bu dünyada birkaç metreküplük bir yer işgal ediyor olması dışın-da hiçbir şey kalmamıştır.

Ölüler, canlıların yoldaşı olamazlar; tahmin edilemeyecek bir hızda unutularak yok edilirler. Öldüğü halde bir türlü canlıların peşini bırak-mak istemeyen ölü, bellek silahıyla infaz edilir. Bellek, ölü ve ölümle ilgili her şeyi geçirerek dışarı atar. *Bellek, canlının ölüden kurtulması-nın en garantili yolu, en etkili "ölüsavar"dır.* Ölülerin belleklerde de defnedilme işlemi sona erdiğinde canlılar hayatlarına rahatça devam edebilirler. Böylece dünya yalnız canlıların at oynatabileceği bir yer olarak kalmaya devam eder.

*** Postgodotik stres sendromu**

İnsanoğlu için Godot'yu beklemek, Godot'nun sonrasına tahammül etmekten daha kolaydır. Hiç gelmeyeceği kesin bile olsa Godot'yu beklemek, özünde bir yaşam istenci taşıır. Gelmiş ve bütün beklentileri karşılamış bir Godot'nun sonrası çöldür; başka bir Godot beklentisi yoksa, yaşam barındırmayan milyarlarca tekdüze kumdan oluşan bir aynılık...

En ideal Godot, beklenen, gelmeyen ve gelmeyecek olandır. Beklenen Godot'nun geldiği yerde mutluluk yok olur. Onlarca olasılık ve devinim potansiyeli taşıyan bir bekleme zamanı Godot geldiği an yerini çöle terk eder; ne kadar uzun kalırsa kalsın, ne kadar doyurucu olursa olsun seni Godot ile yaşadıkların da kurtaramaz.

Godot'yu beklemek, Godot sonrasındaki ıssızlıktan bin kez yeğdir. Mutlu insan, yaşamı boyunca beklediği Godot'ları tüketmeyen veya sürekli bekleyeceği yeni Godot'lar yaratabilendir.

*** Godot'yu tanıma teknikleri**

- Gelen bir Godot, Godot değildir.
- Godot'nun işlevi bekleyenlerde beklenti yaratmaktan ibarettir; bundan fazlası Godot'lukla bağdaşmaz.
- Godot'yu bekleme davranışı seni, yaşamı en yoğun hissettiğin ana hapseder, hepsi budur. Seni telefonla arayan sevgilinin telefonunun çalış anı, siparişler gelmek üzereyken lokantada birazdan değışecek açlık anıdır; telefonu açtığın, yemeklerin geldiği an kutsallık biter.

*** Auschwitz'de ölen tanrı**

(Yanlış bir alıntıdan doğru açıklamalar çıkabilir mi?)

Öyle çok yerde öyle çok olaydan sonra öldü ki tanrı, Auschwitz'e gelene kadar daha önce zaten yüzlerce kez ölmüştü. Fırınlarda yakılanların tanrısı Auschwitz'te ölürken, Treblinka, Dachau, Buchenwald 'da² başka tanrılar yeniden yeniden yeniden doğdular.

² Nazilerin kurduğu toplama kampları

Şimdi gözünün önünde dünyanın onlarca değişik yerinde değişik şekillerde ölmekte olan tanrı, Auschwitz'de ölmüştü zaten. Şu an TV'de suratına sırtan tanrı, Buchenwald'da Treblinka'da Dachau'da yeniden doğanlardan biriydi. Bosna'da, Irak'ta ölecek bir tanrı kalmadı; toplu ölümler, işkenceler artık var olan hiçbir tanrıda bir iz bırakmıyor. Yeni tanrı kuşağıyla Auschwitz'de ölen tanrı kuşağının farkı bu; şimdikiler ölmüyorlar, "oh olsun" diyerek canlarına can katıyorlar.

*** Mutluluğun gaz hali**

Normal zamanlarda, üzerine bütün hayatını inşa ettiğin şeylerin, olağanüstü zamanlardaki değeri, birkaç kurşun ve bir iki bombaya eş-değerdir. Üzerine titrediğin çocuğun bir kurşunun, çok sevdiğin evin bir bombanın ucundadır ve tetiğe en yakın parmaklar için hiç de vazgeçilmez değildir.

Hayat, insanın gözüne görüldüğü gibi sakın ve uzun dalgalarla değişim göstermez. Kaotik ve her an değişen karakteri, insanın sağduyusuyla çeliştiği için sislerin arasında olup ancak ölümle ve olağanüstü hallerde bilincine varılan bir süreçtir. Başkalarının ölümünde ya da uzak ülkelerdeki savaşlarda gördüklerin, bu evrensel gerçekliğin çıktığı turnenin taşradaki uğrak yerleridir; gördüklerin, yaşayacaklarıdır; gördüklerin başkalarının sende er geç göreceklidir. Anlatılan senin hikâyendir.

*** Ğ tipi tanım hapishanesi**

İnsan en çok, tanımlayarak kendisine kurduğu hapishanelerden korkar. Üzerine geçirilen tanımlamaların insana yüklediği bir ağırlığı, insana çizdiği kalın sınırlar vardır. İnsan, önünde sığabileceği devasa bir kavramlar ormanı varken, tanımlayarak kendini bekçi kulübesine kilitlemekten çekinir. Tanımlar yaparak, karanlık odadaki yarasaların sakın suratlarına ışık tutmak, yarasa ile dolu bir odayı daha huzurlu yapmaz. Tanımlamak farkındalığı artırır bu doğru, ama farkında olman gerektiğini sana kim söyledi? Farkında olacağın şeylerin sana vereceği zehrin sezgisi ve ortada onları gizlemek için var olan onlarca duygu deponda duruyorken bir harakiriden başka nedir ki fark etmek?

Ciddiye aldığın bütün kılavuzların örnek gösterdiği bir yaşamın hiçbir ayrıntısından mahrum değilken, rehberlerini takip etme kararlılığının ihsan ettiği yaşam anının mükemmelliğini burkan sızı da nerden çıktı? Tam da kitaplara, belgelere, seminerlere girecek bir yaşam bütünlüğü kurmuşken, ömrünün hepsini geçirdiğin bu düzenin sahteliğini kulağına fısıldayan seste, umduğundan daha büyük bir yıkıcılık var. Aslında yaşamının sonunu, ömrünün hepsini tükettikten sonra bilmeyi isterdin. Hayır, kural ihlali yapmıyorsun; suratında çerçeve dâhilinde bir gülüşün, çevrene karşı kitabî davranışların, sözlerinde ölçeği bilindik bir kontrol var.

Artık hiç ivme tadamayacağını fark etmek, avunmak için bile hep aynı nesneleri kullanmak, frekansı eskitilmiş duyguları tanımlanmış duyum aralıklarında teraziler yardımıyla yaşamak; seni ürperten şey kendi formülün...

Dışında gördüğünde hemen damgaladığın bir insanlık durumuna gönülden bağlı bir çetenin milyonlarca üyesinden biri olarak hep aynı yükseklikte yaşayıp dünyaya ve kendi hayatına sıkıcılık yaymak ve alışkanlıklarınla yaşamın akışkanlığını azaltmak... Suçun bu...

*** Genel anestezi**

İhtiyacı olan mistisizmi verdikten sonra insanoğlunun katlanamayacağı acı yoktur.

*** Organlar yarışıyor**

İnsanoğlunun eylem tarihi, düşüncelerinin ulaşabileceği fantezilerden daha ötelere geçmiştir; insan düşünebileceği uç şeylerden çok daha fazlasını bizzat yapmıştır. Bugün ya da tarihin herhangi bir anında "Avrupa'nın ortasında milyonlarca insanı öldürmeye yarayan gaz odaları" kurma fikri, birçok beynin düşünemeyeceği bir şeyken insanoğlu bunu hayata geçirmiştir. Yaratıcılıkta beyin, el ile asla yarışamaz.

*** Senin acın sana, benim acım bana.**

Kendi yaşamadığı acının sağırır insan, kendi tepesine düşmeyen bombanın körü... Kendi atmadığı çığılığı duysa dahi bilincinde tutmayı

başaramaz. Modern insan için "empati" ancak telepati kadar olanaklıdır, Kaba Taş Çağındaki bir insanın atom teorisi ile ilişkisi neyse insanoğlunun, kendi yaşamadığı acılar karşısındaki konumu odur. Bir acıyı ışıtmek veya görerek şahit olmak gibi, onu bizzat yaşama dışında acıyla kurulan hiçbir ilişki türü, algıların sinir ucunu uyaramaz. Hangi çeşidi olursa olsun bizzat yaşamadığı bir acı, insanın derinliğine nüfuz edemez. Bu nedenle korkunç acıların şahidi insanoğlu, bu acıların büyüklüğüne paralel bir bilinç geliştirememektedir.

Savaşlar ve diğer felaketler, insan yaşamının doğal seyrinin hızlandırılmış halidir. Normal, "kendi halinde" ya da "alelade" diye tanımlanan ve her gününü sıradan geçiren insanların, hayata yayılmış seyreltik acıları, gün ya da haftalarla ölçülebilecek kadar yoğunlaşır. Ancak bir ömre yerleşebilecek acılar birkaç gün içerisine sıkıştırılır. Normal zamanlarda 30 yıl sonra olacak şey, şimdi olur. Hayatın acılarının, daha azı insan tarafından fark edilemeyen bir yoğunluk eşiği vardır; savaşlar bu eşiğin çabucak aşılmasına yol açar. 60 yaşında ölecek kişi 20 yaşında ölür; yatağında kanserden ölecek kişi cephede kurşunlanarak ölür. Hayatın, kendisini bütün giysilerinden soyup her türlü mahremiyet örtüsünden sıyrılarak çıırılçılak göstermesi, bunların hepsini yıllar içinde ama yavaş yavaş görenlerin asla edinemeyeceği bir bilinç yaratır. Oysa görmüş olduğu şey sadece hayatın yoğunlaşmış halidir.

*** Ölüme uzanan Fordizm**

Daha önce binlerce ölünün cenaze namazını kıldırılmış olan imam, daha önce binlerce ölünün cenaze töreninin yapıldığı cami avlusunda bulunan ve daha önce binlerce ölünün yattığı musalla taşında yatan yeni ölünün cenaze namazını kıldırır. Daha önce binlerce ölüyü taşıyan cenaze arabası ölüyü, daha önce binlerce ölünün gömüldüğü yere götürür ve ölü gömülür. Törenleri, mekânları ve ritüelleriyle ölüm, seri üretimin bir parçasıdır.

*** Bir eylemsizlik kaynağı olarak gelecek**

Geleceğin var olduğunu bilmek insanoğlunu, yaşadığı zamanda eylemsiz kılar; şimdi yapacağı eylem avucundan kayıp geleceğe kaçır.

Oysa az ötesinde ölüm olan insanın hayatında, "eylem"in barınacağı başka bir zaman sığınağı yoktur; hayat "şu an"a sıkışıp kalmış, yoğunlaşmıştır. Ölüm kendini göstermediği sürece insan beyni ölümsüzlük sanrısı ile uyuşmuş haldedir. Eylem ise büyük bir maymun iştahlılıkla kâh yarına konar, kâh kendisini birkaç ay sonrasına öteler; ya da ölçüsü belirsiz bir gelecek zamana doğru uzaklaşır gider. İnsanı alıklaştıran şey, geleceğin var olduğunu biliyor olmasıdır. Son günlerini yaşayan birinin hayatını sadeleştirip bütün hayatını birkaç güne sığdırabilmesinin sebebi, artık önünde bir geleceğin bulunmuyor oluşudur.

Geleceği olduğunun bilincinde olan, çoğu kez "şu an"ını, geçmişte yaşadığı gibi yaşar. Eylemsizlik ilkesi, en çok insan için geçerlidir. Ölüm, yüz yüze geldiği en sıradan insana bile bir miktar bilgelik katar. Ölümle yüzleşip de ölmeyen insanlarda görülen bir derinliktir bu; geleceksizliğin hayatın bütün varlığını "şimdiki an"a sıkıştırdığı bir yüksek enerji durumudur bu... İnsanoğlu, hayatı, gerçek anlamıyla tam da ölümün eşiğinde hisseder. Ölüm bilinci hayatı keşfedebilmenin bilinen tek yoludur.

* Devamını sürdürdüğü hayatın geçmişe ait bölümünde gördüğün enkaz, kendi bıraktığın ayak izleridir. Geçmişe yönelen gözler hemen daima, kullanılmamış seçeneklerin yaralayıcı enkazlarını, zekâ ürünü sandığı seçimlerin cüce ağırlığını, bir daha hiç dokunulmayacak fırsatların bedensiz siluetlerini ve en önemlisi kendisinden hızla uzaklaşan bir geçmiş görür. İnsanoğlu geçtiği yerleri ve harcadığı zamanı böyle imzalar.

*** Mehdi ve Altın Çağ**

Bu yüzyılda doğmuş bir Musa, çalma ya da öldürme yasağını kime dinletebilirdi? Çaresiz bu yüzyılda tutunabilmek için on emrini günceleştirmek zorunda kalırdı:

Kredi kartı borcunu aksatmayacaksın!

Lot altı oynamayacaksın!

Bilmediğin senede imza atmayacaksın!

Dolarını efektif kur üzerinden bozduracaksın!

Daha tanrılarından emir gelmeden bu ilkeler doğrultusunda yaşayan milyonlarca mürit, vaat edilme olasılığı olan bütün topraklarda hisse senetlerini bozdurmak için kendilerine doğru zamanı bildirecek bir Musa bekliyor.

* Senin dünyanda imge, her zaman nesnenin kendisinden daha çok yer kaplar. Çünkü nesnenin somutluğu, aynı zamanda kendisini sınırlandırıcı bir işlev görür. Nesne, evrenin fiziksel kurallarına boyun eğmektedir; oysa imgenin büyümesi, şişmesi ve evrene yayılmasının önünde hiçbir engel yoktur.

* Ölüm, dünyayla ilgili ne kadar ayrıntı varsa hepsini, önündeki manzaraya yağan kar gibi örter. Tekdüze bir beyazlık dışında hâlâ görünür olan nesneler, karın örtemeyeceği kadar büyük ve manzaranın en belli başlı şeyleridir. Ölümle karşılaşmış insan karla kaplı bir dünya parçasına benzer; çok özet bir haldedir, indirgenmiştir ve yalnızca en önemli ayrıntıları içerir, geride kalan her şey karın altına gömülmüştür.

* İnsanoğlu birilerine anlatarak kimseye söylememek için verdiği sözleri bozacağı sırlar biriktirmeye muhtaçtır. Sır bulamadığında ise en sıradan şeyleri kafasında kurgulayıp sırlaştırarak hayatını akışkan hale getirir. Yüzüne bakıp hafifçe gülümserler; "anlatacak olsam neler anlattım" sırtışı, her suratın yatkın olduğu bir sırtıştır. Lise 2'de futbol oynamak için kimya dersinden kaçmak ya da karşı komşunun kızının memelerini ellemek gibi en radikal anıları, bir süre kimseye anlatmayarak yıllandırır, böylece değerini artırırlar. İlk kez anlattığını söylediği kişilere, hafızasındaki bu işitilmedik anıların bekâretini bozarak güvendiklerini ispatlarlar. Her zaman zor durumlar için bir köşeye sıkıştırıp biriktirdikleri üç beş sırları mutlaka vardır.

* Şehvet, etin sığasını genişletir; kendisiyle birlikte yaşayan bir sürü "yüce" düşünceyi tahtından indirir ve ait oldukları düzeye yerleştirir; senin gerçek haritan, heyelandan sonra gördüklerindir.

* Satranç oynayanlar, asla satranç tahtasında bulunmazlar. Eğer bir

satranç tahtasında yaşamak zorundaysan olabileceğin en büyük şey şah olmaktır. Ancak şah olman seni satranç tahtasında bir taş olmaktan kurtarmaz.

* Karakter diye sözü edilen şey, doğuştan bu yana insanın ruhunun üstüne dökülen yüzlerce damla silinmez mürekkep lekesinin oluşturduğu resimdir. Çocukluğunda terbiye diye maruz kaldığın davranışlar, öğüt diye verilen başka hayatların sözel dışkıları, beyaz bir sayfanın üzerine siyah pastellerle bastıra bastıra çizilen şekillere benzer. Boş bir sayfaya -sana ait olmasa bile- bir şeyler çizmek, kalemi olan herkes için kolay erişilebilen düşük enerjili bir eylemdir. Kalem bir gün senin eline geçtiğinde, sayfana ne çizmeye çalışırsan çalış, ilk çizilenler her zaman çizdiklerinin arkasında ve sayfana rengini verenlerdir. Onları silmeyi asla başaramayacak, en fazla resmin fonuna itebileceksin.

Dünyaya bırakamadığın izleri bırakacağın en kolay yer çocuklarındır. Kalıcı olamamanın acısını, onları kendine göre şekillendirerek çıkarır, onları kendinle damgalarsın. Evlatlar, ebeveynlerin en garantili ölümsüzlük olanaklarıdır; çevresine genişleme fırsatı bulamayan anne ve babalar, çocukları aracılığıyla zamanda dikey olarak genişlerler.

* Evrenin seni törpülemek için vardır; tarih ise, bu törpülerin ilgi odağı olan çıkıntıların bütünlüğü üzerinden ilerlemektedir. Sivrilikleri yontulan insan, dünyaya iz bırakamaz. Törpülenecek bir şeyi olmayan ya da törpülenmesi tamamlanan insanlar ise "yontma evreni"nin sağlam kirişleri olarak başkaları için ideal birer törpüdürler. Çevren, fonunla olan farklılıkları yok etmek için çabalayanların toplamıdır; evren ise çıkıntısız insanların besisi yeri...

Yaşlı bir insan olduğunda, hayatının hemen hemen hepsini ancak kafanı geriye doğru çevirerek seyreder hale geldiğinde, karşında izlenebilir şeyler bulmak isteyeceksin. Yaşlandığında başını dik tutmaya yarayacak şeyleri ancak geçmişinden çıkarabileceksin. Gençken en ilkel biçimde bile olsa giriştiğin adalet arayışı, belin büküldüğünde dayanabileceğin tek baston olacak.

Koşullara uygunluk, iyiliği madde madde belirlenmiş insanlık, sıradan vatandaşlık yaşantısı ile zehirlenen bir yaşlanma; son nefesini

verirken gözünün önünden geçecek filmdeki sahnelerin sıkıcı olmasının nedeni bu... Olmasına izin verdiğin şeylerin bedelini işte bu şekilde yaşayarak ödemektesin. Yaptıklarınla daha çok da göz yumduklarınla elde edebileceğin başka bir yaşama şekli düşünülemezdi. Bu ölür ölmez son bulacak ömrü, bu nefes alma - verme seremonisini sürdürmek için kendi sütunlarına sürekli demir, çimento ve harç katıyorsun. Anlamsızca yaşayacağın birkaç yıl ve üç beş bin nefes daha alıp verebilmek için insan soyunun yağmalardan ve soygunlardan kaçırılmış yaralı onurunun kalıcı bir şekilde yok edilmesine ses çıkarmıyorsun; senin de kutsal cezan bu işte... *Son dakika günahların için bile onlarca din daha kurulsa dahi seni kurtarmaya yetmeyecek; yeryüzünde bilinen bütün dinlerin cehennemini tereddütsüz hak ediyorsun.*

* İnsanoğlunun erdem haritasında, görülünce gözlere şaşkınlık verecek bilinmeyen bir yer, keşfedilmemiş bir odak ne yazık ki yok. Ne zaman, nerede ve ne derece iyilik yapacağı yıllar önce bilindiği için erdemlerinizin mekânığini açıklayan sosyal formüller, hiçbiriniz için tahminlerin dışına pek çıkmıyor.

* Yaşarken hızı değil ivmeleri hissedersin. Sınıfını hep geçen bir çocuğun bilmem kaç yıl önce matematikten aldığı geçer not, çatı katının dibine atılmış biri kırık üç tekerlekli bisiklet, tatilden eve dönerken karşıdaki gidiş yolu, film çıkışında sinema biletinin dip koçanı... Hayatına girenin ömrü sadece hareketine yazgılıdır, hayatında var olmak isteyen hareket etmek zorundadır.

* Önce her şeye hâkim olduğunu dikte eden ve sadece ona itaat etmenizi öğütleyen, sonra da -her şeyinizi bildiği için- sizi en zayıf yerlerinizden vuran, sevdiklerinizi öldüren ve sizi sürekli acıyla sınayıp bunların nedeni olarak işlediğiniz günahları gösteren şakacı bir tanrının işlettiği bir evren burası... Her işletme gibi evren de sahibinin ruh durumuna göre değişiyor. Neşesi de kızgınlığı da katlanarak sizde görürsünüz buluyor. "Bu acıları niye çekiyoruz" diye soranların sorusu ilahi dokunulmazlığın ağına takılarak harflerine ayrışıyor. Siz insan-

lara ise bu teröre boğulmuş hayatta, sığınak olarak kala kala sadece tanrının ne zaman hak edileceği hiçbir şekilde öngörülemeyen merhameti kalıyor.

* Her yaratıcılık, kolay silinmeyecek bir günahın gölgesinden çıkış alır. Her tanrı başka ölçüler çerçevesinde iflah olmaz bir günahkârken, günahları kendine bir iklim yaratmak için yeterli yoğunluğa eriştiğinde, o dünyanın tanrısı olarak günah buyruklarını değiştirebilir. Kanunları en çok çiğneyenler nasıl ki o kanunları koyanlarsa, tanrılar da en büyük günahları kendilerine saklar. Sen çalma - çalmama, yalan söylemek - doğru sözlü olmak gibi tanımlanmaktan aşınmış konularla kafanı doldururken onlar, dünyanın bütün acılarını yaratmayı, bir marifet gibi kendilerini daha inanılır kılma adına öğretilerinin bir köşesine sıkıştırır. İnsanoğlu hayatı boyunca aklına gelen ve yapabileceği bütün kötülükleri yapsaydı bile, dünyayı bu şekilde yaratmış olmanın getirdiği bir saniyelik tanrısal sorumlulukla karşılaştırıldığında bir melek kadar masum kalırdı. Tanrıların öngördüğü iyilikler karşılığında vaat edilen cennet, insanların sorun çıkarmaması için verilen en eski ve ilahi bir rüşvettir. En büyük günahkârların tayin ettiği iyilikleri yerine getirerek evrensel sorumluluklardan kaçmak, yeni işbirlikleri ve büyük suç ortaklıkları gerektirir.

Tanrı, bilmediğiniz ruhunda, sizin hayatlarınız üzerinden bir duygudan diğerine geçiyor. Dünyayı ancak büyük bir tanrının içten merhameti kurtarabilir. Ama dünyanın bu halde olmasının nedeni de aynı büyük tanrının iradesi ise siz, bir eliyle yaptığını diğer eliyle yıkan bir tanrının ona layık olmaya çalışan kullarısınız. Dünyadaki bu şizofren durumunuzun daha mantıklı bir açıklaması yok.

İnsanlık, tanrı ile şeytanın arasına sıkışan yazgısı ile daha en baştan yenilmiş oldu. Yaşananlar, tanrının ve şeytanın yani kısacası insan dışındaki bütün muhatapların bildiği bir şeyi insana onaylatmaktan ibarettir. İnsan ise kendisinden beklenenleri boşa çıkarmayıp yaptıklarıyla bunu kanıtlamaktadır. Dünya, tanrı - şeytan - insan ortak yapımı tutarlı bir felaket uzlaşmasının mükemmel örneğidir.

*** Kişisel gelişim kursunda başarılı olmuş cesur yeni dünya**

En aptalca işleri yapanlar bile kendilerinin önemli kişiler olduklarını zannetmedikçe aptallıklarını sürdüremezler.

*** "Evrensel dolgu" olgusu**

Sıradan insan, işlenmemiş veya kolayca işlenebilir haliyle bir faşizm dolgusu adayıdır. O, en küçük bir propaganda, minicik bir karizma gösteren otorite, bir tane gözüne kestirdiği düşman görür görmez derhal içine atlayacağı çukurun hemen kıyısında, kör ve topal bir halde dolaşır. Her faşizm deneyimi, dünyanın dört bir tarafında aynı sıkıcı süreçleri tekrar eder. Ahmak sürülerindeki ahmakların her biri, kendilerini çok orijinal, daha önce hiçbir yerde yaşanmayan müthiş bir rejimin zeki üyeleri olarak görür. Ufacık bir kaşımayla kabuğunu döküp içindeki irini dışarıya fıskırtan bir yaradır faşizm. Faşizmin güncel ahmak sürülerinin en önemli özelliği, kendilerini faşist olarak görmemeleridir. Dünyada en az enerji harcanarak elde edilebilen doktrin faşizmdir; nesnel bilgi, gerçek ya da ahlâki öğretiler gerektirmez; düşünme, yargıya varma ya da sorumlu olma gibi zor işlerin, sürünün sırtından alınıp lidere verildiği ve sürünün ses telleri ve kasları dışında hiçbir organının çalışmasına gerek olmadığı bir "kolaylıklar rejimi"dir faşizm... Her yerde, her toplumda, her zamanda ortaya çıkabilecek, hiçbir insanın bağışık olmadığı bir içsel virüstür.

* İnsanoğlu daima bir parça karanlığa gereksinim duyar. Onun en büyük korkusu, burnunun ucundan, hayallerinin daha yolun en başında tükenip yarı yolda kaldığı bir sonsuzluğa uzanan karanlık evreni, bir parça ışıkla yitirmektir. Ona, her tarafını duyularıyla kavrayabildiği aydınlık bir evren değil, algılarının ve bilincinin ötesinde bir tutam karanlık lazımdır. İnsanoğlu, kitaplarda yazdıklarının tersine özgürlükten bunu anlar; bir şey hakkında gerçeği bilmek, kafasında kurgularken onun elindeki malzemeleri azaltır. İnsanın tarih boyunca dünyanın her yerinde en çok canla başla savunduğu özgürlük, fikir özgürlüğü, ekonomik özgürlük, siyasal ya da cinsel özgürlük değil hayal etme özgürlüğüdür. Var olanı, hayallerine vurulmuş bir zincir gibi düşünerek ger-

çeğ e gözünü kapatma pahasına, kendisini en aşağılık sefaetlere ve en büyük zulümlere mahkûm etme pahasına olsa bile hayal etme özgürlüğü...

İnsanoğlu, küçücük bir odada beyni dağ bayır dolaşırken ya da gözünü kapatıp uçmayı düşlerken, yerçekimini anons eden sese veya yarım metre ilerideki duvarı hatırlatan parlak lambaya kavramlaştıramadığı bir nefret duyar. İnsana karanlık lazımdır; hayallerini meralarında otatabileceği geniş çayırlar, hiçbir gerçeğin ayağına takılmadan dolaşabildiği uçsuz bozkırlar, başka hiçbir aidiyetin bozmadığı tamamen kendisine ait varsaymak istediği sonsuz bir gökyüzü ve sonsuz bir yeryüzü... Bütün bunlara sadece karanlıkta sahip olabilir. Kendisine, gözünü açması karşılığında gerçek gökyüzünü ve yeryüzünü teklif edenlerden, duvarlarından bile etmediği kadar nefret eder. *Çünkü o gözlerini en çok kapalı iken sever.*

*** Kara - hayat aklama**

Hayatın en önemli anları değişmez bir şekilde kayıt dışıdır. İnsanoğlunun can damarı, dönüm noktaları, hayatının bütün yükünü sırtlayan kolonlar, kayda alınmayan anlar üzerine yerleşir. Normal, rutin, aykırılık göstermeyen kayıtlı davranışların yanında, ucu görülemeyen, ufkü gözlenemeyen, derinliği bilinmeyen ve kayıt altına alınmayan bir hayatı vardır; insanoğlunun kalbi tam orada atar.

* Bir kamera ile kendini 24 saat kesintisiz izleme şansın olsaydı, kendini tıpkı başkalarına yaptığın gibi acımasız gözlerinin yargı alanına iterek gözleyebilseydin, kendine de dayanamazdın. İnsanoğlunun her gün göz açıp kaparcasına, soluk alırcasına fark etmeden sergilediği sıradan davranışlar tiksinti vericidir. Aynı şekilde davranmasına rağmen insanın kendine karşı yeterince tiksinti duymaması, "insanın kendini kayırması" ile tam olarak açıklanamaz. İnsan kendini, gözlerinin ufkundan ve algılama alanından çıkarmış, kendini çeken kameralarını kapatmış, kendini fark ettiği anda duyacağı tiksintiyi sezerek kendini yok saymıştır. Gözlem alanından kendini çıkararak kendi evreninde tanrılaştırır.

İnsan ile tanrısı arasındaki eşitsizliği yaratan, tanrıyı efendi ve insanı kul kılan en önemli fark, tanrının gözleyen, insanın ise gözlenen oluşudur. Davranışları bir gözün ya da herhangi bir algı denetiminin altında olan birinin kulluk dışında gösterebileceği çok fazla davranış çeşidi yoktur. Gözlendiğini bilen kişinin, davranışlarının doğruluğunun sınanması, beğenilme endişesi ve belirsizlik ona çok fazla seçenek bırakmaz. Birini gözlem nesnesi haline getirdiğinizde, büyüteç karşısına ya da mikroskop lamına yerleştirerek onu sahneye çıkardığınızda, onunla aranızda gözleyen - gözlenen ilişkisinde var olan kategori farkını yerleştirirsiniz. Bu durum, ne olursa olsun gözlenenin zaafı ve eksikliklerinin yakın çekimi üzerinde yükselen bir ilişkidir. Gözlenen ne kadar yüce ve eşsiz biri olursa olsun, gündelik hayatın herkeste hemen hemen benzer şekilde var olan ortak davranışları, basitliğiyle ve asalet barındırmazlığıyla gözlenenin küçültmeye yeterlidir. Gözleyende de var olan, ancak konum gereği gözlenmediği için ölçülmeyen şeyler, gözleneni küçük kılmak için eşsiz fırsatlar yaratır. Evrende sadece tanrı, bu kâbusun dışında, algılardan uzak bir yerde konumlanır; kullarından üstünlüğünün en önemli nedeni gözleyen olmasıdır. Tanrı olduğu için orada olmasından çok orada olduğu için tanrıdır. Gözleyen insan, bu rolü taklit etme uğraşındadır. Hassas dürbünlerinizi kime çevirirseniz çevirin, gözlenenin trajik zavallılığını görürsünüz.

*** Ayrı bir tür olarak ölümler**

Sıradan insan sabah uyanıp kahvaltı yaparken, çocuğunu okula gönderirken, işine giderken... Heyecansız bir günü aynı dengeli ruh durumunda yaşarken... O, bunları yaparken dünyada neler olur? O, vişne reçeli yerken başka bir yerde bir vişne ağacının altında, şarjörünü dün bu iyi vatandaşın doldurduğu bir silah birilerini kurşunlar. O, çilek reçeli yerken, oy verdiği hükümeti binlerce kilometre ötelere "kahramanlar" gönderir. O, çayını yudumlarken...

Tarihteki ve o anda dünyanın başka yerlerindeki milyonlarca acının hiçbirinden haberdar değildir; onun en büyük acısı bile sadece kendisini ilgilendirir. Acının onun günlük hayatındaki karşılığı gaz sancısı ya da diş ağrısıdır.

İnsanoğlu çekeceği acıyı bizzat kendisi seçer; insanoğlunun özgür olduğu nadir kategorilerden biridir bu. O hep tedavisi olan acıları seçer; aspirinle, osurmakla ya da en fazla geçirmekle geçen acıları... Ruhsal olanı değil bedensel acıları, evrensel olanı değil yerel acıları tercih eder. Çoklu acılara ilgi duymaz; hiçbir şeyi değil ama yalnız acıları kişiseldir.

Kendisini ilgilendirmeyen acıları izlerken hep istatistik gözlüğünü takar: "A ülkesi B ülkesini işgal etti, 3 milyon kişi öldü." Acının çoğullaştığı yerlere bakarken, en büyük strateji ve uluslararası ilişkiler uzmanı kesilir. Tam da okeye dönmüş olduğu oyunda bir başkasının elini açıp oyunu kazanması, onu yüz binlerle ölçülen katliamlardan daha çok üzer. Evet, aslında o da dünyada yaşar, o ölenlerin yanı başında; bazen birkaç yüz kilometre yakınında bazen birkaç yüz metre uzağında... Eline iğne batınca canı acır, dolmuş şoförünün kabalığına kızar, çayını dökerek getiren garsonu azarlar. O, ruhsal ve kültürel olarak ölenlerden ayrılmış bambaşka bir türdür.

* Acı çeken insanın ilk yapmaya çalıştığı şey, acısını geçirmek değil ona başkalarını ortak etmektir. Acının kendisinden çok yalnızlık insanı rahatsız eder; hissettiği şeyi başkalarında da görmek insanda güven uyandırır. Sosyallik nedeniyle ya da bir paylaşım duygusuyla değil düpedüz bencil dürtülerle, acı yükünü ancak başkalarını acıtarak hafifletebilir.

* Plastik direksiyonunu hangi yöne çevirirse çevirsin, rayın üzerinde hep aynı yöne giden bir oyuncak trenin içindeki çocuğun tren sürme sevinci; bir insanın hayat karşısındaki özgür irade övücü tam da buna benzer. İradenin gerçekleştirilmesi bakımından insan türünün zihin yaşı, ancak oyuncak trene binen iki yaşındaki çocuk kadardır. Direksiyonu çevirdiği yön ile trenin gittiği yön arasındaki ilişkisizliği fark edemiyor olmasından değildir bu geri kalmışlık. Ona sağa sola çevireceği bir direksiyon yeter ne de olsa; isterse tren hiç gitmesin. İnsanoğlunun sorunu tren değil, direksiyondur; bu kurgulamada insanoğlunun tanımladığı, istediği ve eksikliğinden bütün varlığıyla şikâyet ettiği özgürlük, sadece bir direksiyon hareketidir. İnsanoğlunun özgürlük

sorunu, hiçbir zaman rayın üstündeki trenin hiç değişmeyen yönünü ve direksiyondan etkilenmeyen konumunu kapsamamıştır.

Bu nedenle de, trenin yönünü dert edinceye dek eline tutuşturulan bir direksiyonla özgürlük sanrıları görmeyi sürdürecektir.

*** Havuç Hafızası**

Her ilk ve son birer havuçtur. Ayların bu kadar çok olması ve günlerin bu kadar tekrar etmesinin sebebi insanın "havuç hafıza"sının zayıf olmasıdır. Havuç hatırlanmalıdır; her hafta sonu, her ay, her doğum günü vs. İnsanoğlu zamanı döngüsel algılamalıdır, doğrusal bir zaman algılayışı havucu hatırlatmaz. Havuç, zaman algısını büker. Doğrusal akan geri dönüşsüz zaman, içine binlerce havuç yerleştirilerek döngüleştirilir ve tahammül edilebilir hale getirilir.

* Gerektiğinden birazcık fazla bilgi, insanoğlunun hayatını altüst eder. Normal kabul ettiği yaşam, ancak sınırları aşmayan miktarda bilgiyle mümkün olur. İnsanoğlu bu, normallığı cehaletin tuğlalarıyla örür. Onun bütün derdi "herkes gibi normal olabilmek"ten ibarettir; bu özlemi besleyen bilgiler olumlu, bundan uzaklaştıranlar olumsuzdur.

* Boş yere ölüyorsunuz, hiçbir önemli nedeni yok ölümünüzün; yaşlılık, kalp krizi, kanser vesaire... Sizi bu kadar bunaltan biraz da ölümlerinizin yeterince iyi bir nedeni olmayışıdır. Ölmek için kendilerine iyi nedenler bulanlar sizde hayranlık uyandırıyor. Bu hayranlık, kendinize yönelik nefret duygusunun evcilleşmesi ve zararsızca dışavurumudur; yüzyıllardır sadece kanserden, kalpten ölmenin utancını biraz olsun hafifletme çabasıdır.

* Son nefesini verirken ağzında hissedeceğin tadı belirleme isteğidir yaşadıkların.

* İnsanların çoğu hayatları boyunca bir kez bile ölüme çıplak elle dokunamazlar. Genellikle ölümler hep din ya da başka bir şeyin koruyuculuğunda karşılaşırlar. İnsan güneşe nasıl ki çıplak göz ile bakamaz ise ölüme de kendisini koruyan bir kabuğa bürünmeden dokunamaz.

*** Nenni Gözlükçü**

Dünya, en güçlü olanın, tasarladığı gözlüğü müşterisine taktığı bir gözlükçü dükkânıdır. Belli başlı güçlülerin temsil edildiği beş on çeşit gözlükten, kendine uyanıyla dünyaya bakmaktır iyi vatandaşlık... İnsanoğlu taktığı gözlüğünün derecesinden ve hatta varlığından habersizdir. Gözlükçülerin en büyük başarısı, milyonlarca insanı, aslında gözlük takmadıklarına inandırmalarıdır.

* Her insanın içinde, fırsat buldukça ve evren zayıfladıkça ortaya çıkan bir küçük insan vardır, insanın gizli ve rezil yüzü... Herkesin içindeki küçük insanı çıkarma koşulları bir gün oluşacaktır. Bu iğrenç yollarından o kadar habersizmiş gibi yaşarlar ki başkalarında gördükleri küçük insanla yüz yüze geldiklerinde panik içinde çılgın atarlar. Oysa o "küçük" yan, canlılığının sigortasıdır. Hayat kaynaklarını, var oldukları ve var ettikleri rahimlerini bedeli ne olursa olsun asla yok etmezler; etmeyi de istemezler. Tankı, teknolojisi, bürokrasisi, dev binaları, milyonlarca kas barındıran ordusu, parası ve yozluğuyla vahşetin merkez üssü, sokakta gördüğün aciz adamın içindeki küçük insanın üzerinde yükselir.

*** Sisifos gülüşü**

Sıcacık evinde, üzerinde lezzetli yemeklerin bulunduğu masada, çocuğun, eşin, kardeşin ya da çok sevdiğin bir arkadaşın henüz kanser olmamışken, yaşadığın şehre henüz bombalar atılmamışken, babana işkence yapılmamış annene henüz tecavüz edilmemişken, kızın trafik kazasında ölmemişken, kardeşin bitkisel hayata girmemişken, henüz böbreklerin çalışırken, bir fay hattının titreşimi evini başına yıkıp henüz seni kolonlar altında ezmemişken; yani hayatında acıdan yana elle tutulur, dişe dokunur, gözle görülür hiç ama hiçbir şey yokken, bu aşırı olağandışı durumu, yani bütün bu gerçekleşmeyen olasılıkların hepsini fark etmek; sana düşen bunun mutluluğudur. Her gün çevrende gördüklerinin ve gazetelerde okuduklarının henüz sana uğramamış olmasıdır sevinmen gereken; hem de bütün bu olasılıkların ve daha fazlasının, mutlu evinin duvarının hemen ötesinde, bahçe kapısının ardın-

da, yemek masasının üstünde, kalp damarlarında, komşu şehrin askeri üssünde, oğlunun beyin damarlarında, sarhoş sürücünün arabasının tamponunda, karaciğerindeki bir hücrede, kısacası her yerde ve çevrendeki her şeyde olduğunu, bir gün yerlerinden çıkmak ve senin hayatını fethetmek için pusuda beklediklerini bile bile...

Komşu ülkede şehirlere bombalar yağıyor, komşu şehirde kadınlara tecavüz ediliyor, bugün onlarca çocuk lösemi oldu, bu paragrafı okumaya başladığından beri 50 çocuk açlıktan öldü, 70 çift böbrek ve 25 karaciğer iflas etti, o çok sevdiğin çocuğuna yaya geçidinde çarpıp kaçacak 5 sürücü ehliyet aldı, ilk depremde yıkılacak 8 tane bina tamamlandı, içlerinden biri yıllar sonra kansere dönüşecek 50 mutasyon oldu bedeninde... Bu paragrafı okumaya başladığından beri 25 kişinin makatına cop sokuldu, 37 burun kırıldı, 54 çift göz biber gazıyla yaşardı, 2300 kişi çeşitli nedenlerle öldü, onlarca desibel çığlık atıldı, binlerce litre gözyaşı döküldü.

Bunların hiçbiri senin başına gelmedi!

Yaşamak, başına geldiğinde her biri seni geri dönüşsüz bir şekilde yıkacak olan, az önce sayılan ve çok daha fazlası sayılmayan binlerce felaketi bünyesinde taşıyan bir mayın tarlasında dolaşmaktır. Hâlâ hiçbir mayın patlamadıysa tamamen şansındandır; er ya da geç mutlaka patlayacaktır. Bir mayınlık hayatlara düşen, mayın patlayıncaya kadar kendini mutlu saymaktır. Hâlâ patlamadıysa gülümse, yarın da patlamazsa iyice gül, hafta sonuna kadar da patlamazsa kahkaha at; bunlar senin en doğal hakkın, *ama mayınlar hakkında asla şüpheye düşme, ne patlamayacak kadar derindeler ne de fünyeleri yanlış bağlı; her şeyle riyle dört dörtlük çalışıyorlar, sadece sabırla üzerlerine doğru atacağın adımı bekliyorlar...* Mayına basıp parçalandığında suratında donup kalan, mayınsız zamanlardan kalma gülümseyiş; sırtında bir kere bile tepeye çıkarmadığın kayanın eksikliğini fark edemesen de işte yüzündeki o gülüş Sisifos gülüşüdür. *Çünkü bir insanın yüzünde Sisifos gülüşü, ancak mayına basınca belirebilir.*

* Bahçe Bakımı

- *Bunlar güzel sözler, ama biz bahçemize bakalım.*

Candide (Voltaire)

"İdeal vatandaş" "yan bahçede" olanlara kördür; o sadece kendi bahçesine bakar. Candide'deki öğüt, esasen yüzyıllardır bir insanlık durumudur; insanoğlu kendi bahçesinden gözünü kaldırıp başka bir yere bakmamıştır ki yan bahçedeki parçalanmış cesetleri, kan havuzunu, kesik çocuk kafalarını görsün.

Yan evdeki Yahudiyi tutuklarken tepki gösteren Alman SS subayı şu öneride bulunmuştu:

- Sen bahçene bak!

Ne zaman birileri gözünün önünde yapılan bir haksızlığa tepki gösterse zalimlerden hep aynı nasihati işitti:

- Sen bahçene bak!

Bin yıllardır kutsanan, insanın bahçesine bakmasıdır; milyonlarcası sadece kendi bahçesine baktığından bahçelerdeki herkes kolaylıkla yönetilir; gerektiğinde "yan bahçeleri" yağmalamak için milyonlarca cesetlik savaşırlara sürülür, bahçelerin ürünleri ile tanklar satın alınıp başka bahçeler bombalanır.

Dünyanın en büyük katliamları, yüz binlerce kişilik soykırımları, en insanlık dışı işkenceleri, olabilecek en alçak olayları yaşanırken sıradan insanların hemen hepsi "bahçesine bakıyordu". Kafaları sadece bahçeleriyle meşgul olanlar, bahçelerinden alınıp cepheye sürüldüklerinde ölmekten, öldürmekten, yağmalamaktan, tecavüz etmekten hiç çekinmedi. Bahçeye bakmanın, "kötü alışkanlığı" insandan uzaklaştıracağı zannediliyordu ama dünyanın en kötü alışkanlığına dönüştü "bahçeye bakmak"...

Milyonlarca insanın öldüğü, onlarca şehrin yıkıldığı savaşlara elma, armut, konserve, postal ve insan eti sağlamak "bahçe bakıcı"larının olağan göreviydi; hepsi bahçesine bakmaya devam etti. Her katliamcı, her diktatör "bahçelerine bakanlar" tarafından onaylandı; her diktatör "bahçıvan"lığı kutsayarak işe başladı.

Voltaire, 21. yüzyılda artık şunları demelidir:

Ey binyıllardır bahçesine bakan! Sadece bahçene bakarak bütün bu olanlara bizzat sen sebep oldun. Birazdan bahçenin bütün meyveleri yağmalanacak. Bahçende süpürdüklerin başkasının pislikleridir; pislemek için senin dünkü atılanları süpürmeni bekliyorlar.

Kafanı kaldır da bahçenin biraz ötesine, yan bahçeye, bahçe kapısının önündeki yasal hırsıza, seni yüzyıllardır bahçede çalışmaya özendiren putlarına, senin bahçenin ürünlerinin parasıyla satın alınan uçaktan birazdan kafana yağacak bombalara bir bak.

Ey binyıllardır bahçesine bakan! Artık bahçene bakma!

*** İlkelerin özgeçmişi**

Bir ilke, arkasındaki cesetlerle, yaşanıp atılan onlarca varyantıyla, o hale gelene kadar her aşamasındaki onlarca sapağıyla, geçmişinde taşıdığı onlarca çıkmaz sokağıyla birlikte değerlendirilmelidir. Şu an yaşadığının bir çıkmaz sokak olma olasılığını ve bir zaman sonra akıl almaz bulunacak bir varyantın içinde debeleniyor olabileceğini asla unutmamalıdır.

* Seçim olanaklarının elinden alınışı insanların çoğuna sadece huzur verir. Seçim yaparak sırtına aldığı sorumluluk ve yaptığı seçimin çoğu kez bilemediği ahlâki konumu, seçeneksizliğin olduğu yerde anlamını yitirir. Yapılacak başka bir şey yoktur, bazen ayak direyerek ama kesinlikle huzurla gösterilen yola gidilir. Çoğu insan için özgür olamamanın yarattığı rahatsızlık, seçimlerin ahlâki sorumluluğunun yarattığı kaygının yanında hiç kalır.

*** Bıyıkların altındaki fısıltı**

İnsanoğlu, tanrısına karşı gösterdiği affediciliğinin binde birini kendi türündekilere karşı gösterebilseydi, tanrı evren için bu kadar cüretkâr kararlar alamazdı. Kanser olduğu için tanrıya hiç kızgınlık duymazken, kendisine yol vermeyen sürücüyü bıçaklayan insanın kurtlanmış ikiyüzlülüğünün uçsuz steplerine kurulmuştur tanrının çadırı...

Bir tanrı var olsaydı eğer, bunların hiçbirisi olmayacak, hayat senin için binlerce kat daha kolay olacaktı. Şimdi sırtında duran tonlarca sorumluluğu onun soyut kucağına atıp hafifleyebilir, dünyada varlığını sürdüren milyonlarca itiraz gerektiren şeyin suçunu ona yükleyebilirsin. Sana danışmadan her şeyi yapan ya da yıkan, dilediğini cennete alıp dilediğini cehenneme atan, her şeyin sahibi ve kimseye hesap ver-

meyen bir tanrı var olsaydı, dünyadaki yaşam sizler için çok daha kolay olabilirdi. Sırtında bir tanrı dolusu yük ile küçük bir hayatı tüketebilmek için yükünün farkına varmadan gerekir. Oysa yaşayabilmek için umut ettiklerin, varlığı dışında her şeyle mükemmel bir tanrının bu kimsesiz evreninde gerçekleşmeden çürüyüp gidecek.

* Tek başınayken zaman, senin için geçmişinden geleceğe doğru uzanan ve uzanırken bugüne şöyle bir ayaküstü uğrayan bir duyum değil sadece üzerine büyük laflar edilen evrensel bir beyin kurgusuydu; milyonlarca beyinden çıkan kolektif bir yalan... Hemen eskiyordu zaman; büyük ganimetler vaat edilmiş vahşi ordular gibi bir kere geçilen yerleri bir daha kullanılmaz hale getirerek, az sonra geriye baktığında tiksinti duyacağın yerlerden geçiyordun. Neye ulaşmaya çalıştığının belirsizliği, geri dönmeye olan tahammülsüzlüğünün yanında kendine yer edinemiyordu.

Yaşamının sonu o kadar uzak görünüyor ki bu hep birbirine benzeyen yolu, geçtiğin yerleri geçeceğin yerlerden ve her ikisini durduğun yerden ayırmak için yoluna işaretler koyuyorsun. Çok uzağı kavrayamadığın için önüne anlayabileceğin küçük uzaklıklar koyuyor, hareket ettiğini ancak öyle anlayabiliyorsun. Bir miladı arkanda bırakıp diğer milada yaklaşıyor, her miladın öncesinde bir şeye yaklaşmanın kırıltısını hissediyorsun. Sırf bu duyguyu tatmak için kendini hazırladığın ve yaklaştıkça heyecanlandığın gerekli gereksiz düğüm noktaları yapıyorsun.

Hayatının can alıcı yerlerine, esas caddelerine, ana başlıklarına henüz ulaşamadın. Özgürlük lafı diline yapışmış hiç düşmüyor ama bütün kişisel özgürlüklerini sürüler halinde yaşıyorsun. Bir provenın daha başında, geleceğe yerleştirdiğin rüyaların parlaklığı ile avutuyorsun bugününün karanlığını...

* Bir tek insanın çektiği acı, aynı kaderi paylaşmış milyonlarca insanın tarihte okuduğun toplu acısından daha çok kaşır merhamet duygunu...

* Hayatın herhangi bir alanında saklı olan trajediyi görmek için yeterince ayrıntıya inmek gerekir. Trajediye rastlanmaması, trajedinin olmamasından değil hâlâ yüzeyde bulunuyor olmanızdandır.

* Bir geleneği yaratan top, tüfek, postal, kılıç ve mızraktır. Kökeni yüzyıllar öncesine uzanan ve bugün "kültürel olgu" diye tanımlanarak sorgusuz sualsiz kabul edilen her gelenek, geçmişteki bir dönemde o topluma dayatılan zorun ürünüdür. Mızrak izleri ve tüfek yaraları üç beş yüzyıl geçince kaybolur, yerini kalın bir kutsallık ayçası alır. Onlar artık zorbalığın son ürünleri olarak değil "bilge halkın bağrından çıkıp yüzyıllardan süzülerek günümüze gelmiş olan hoş gelenekler" olarak tanımlanır.

* İnsanoğlu, hayatındaki anlamın varlığına ölesiye mecburdur. Hayatın temel unsurlarının bölünerek, çoğaltılarak ve karmaşılaştırılarak sunulmasının temelinde bu kaygı yatar. Bütün yapılan denizin dibini göstermemek için suyu bulanıklaştırmaktır. Bilinç, hayatın yalın boşluğuna tahammül edecek olgunluğa henüz erişememiş olduğundan dolayı kendi karmaşıklığına karşılık gelen bir anlam arayışındadır. Suyun bulanıklığı bozulmakta ve dip kendisini göstermek üzereyken, insan bilincinin kadim yorgunluğu, bulanıklığı her gün yeniden yaratmak zorunda olmasından ileri gelir. Yaptığı şey ise sadece yakın bir gelecekte yenik düşeceği yeni bir yorgunluğu inşa etmektir sadece.

İnsanoğlu bir gün anlayacaktır ki çevresinde gördüğü sayısız çeşitlilik aslında yalınluğa, aynılığa ve boşluğa isyan eden kararsız bir çılgınlıktır. Ve insan gözüyle, şimdilik bulanıklıktan zor görülen denizin dibinde apaçık saklı boşluğun arasına girmeye ne kadın memesi, ne unvanları, ne bayrakları, ne kuleleri, ne uzay mekikleri, ne dinleri ne de milli gururları yetebilir.

* İnsanoğlu, yaşadığı hayatın tekdüzeliğinin ve değersizliğinin ağırlığı altında ezilmemek için, tek işlevi herhangi bir onur kırıntısı içermeyen gerçek hayatı sindirmeye yarayan bunlara paralel gölge bir evreni, etik, onur, sadakat gibi kavramlarla doldurmuştur. Manşetler-

deki onur, ahlâk, sadakat, hakikat gibi sözcüklerin altında, hayat hep üçüncü sayfada yaşanır. Milyonlarca ihanetle ayaklar altına alınmış, hemen her insanın en az bir kez çamurlu ayaklarıyla çiğnediği yüce kavramların üzerindeki insanlığın ortak lekesi, edebiyat kahramanlarının düşsel yücelikleri ile temizlenmeye çalışılır.

* Başkalarına karşı üzerine giyeceğin bir acın yoksa yaşayamazsın; çevrendekiler seni acısız gördüğü an, kendi acılarıyla boğacaklardır. Hepsı kendilerine merhamet, hoşgörü ve şefkat sağlamanın tek yolu olarak yaşadıkları bir acıyı büyütmeyi ve onun arkasına sığınıp bu acıyı sonuna kadar haykırmayı bilirler. Acıları gerçekte bu kadar derin ya da gerçek mi; bunun hiçbir önemi yoktur. Önemli olan yakınlarına gösterecekleri, sayesinde akıldışı isteklerini kabul ettirebilecekleri, süren ve gürültülü bir acının olmasıdır. Yeterince büyük değilse içini doldurup büyütmeli; hiçbir şey bulamazlarsa kendileri icat etmeliler. Tansiyon hastalığı, iş memnunsuzluğu ya da romatizma; hepsinin işlevi, içinde yaşayabilecekleri ve gerektiğinde sivri yerlerini yanındakilere batırabilecekleri dikenli bir zırh yaratmaktır.

Burjuvazinin Gizemsiz İticiliği

Küçük burjuva "bir yandan" ile "öbür yandan"ın toplamından meydana gelir.

K. Marx

* Alternatif küçük burjuva tekerlemeleri: Adagio

Küçük burjuva küçük burjuva ruhun nerede
Ruhum yok ruhum yok bunalırım gene de.

* Kusmamak için geçirmek üzerine

Sanal hayatta herkes çok duyarlıdır; hemen herkes, hikâyedeki kibritçi kıza acır, kibrit almadan geçen kalpsizlere öfkelenir. Ancak gerçek hayattaki kibritçi kızlara, öyküde öfkelenedikleri adamlar gibi davranırlar. *Sanal duyarlılık, burjuvanın sadakasıdır.* Bir alçak olmadığına inanmak, her alçak için vazgeçilmez bir ihtiyaçtır.

* - Silkin! Üzerine sinmiş bütün yalanları at üzerinden! dedi birisi.
- Dur! dedi Zerdüşt. Dur!...

Sakin yapma! Silkinirsen senden geriye hiçbir şey kalmaz. Bir silkinirsen yok olursun!

* Tabelaların ikna yetenekleri

"Dikkat köpek var" tabelası, insanoğlu için en az köpeğin kendisi kadar ikna edicidir.

* Metropolde geçen monoton bir gün:

İnsanoğlu gereğinden fazla teşekkür edip aşırı miktarda özür dilemektedir. Bir gün, az önce teşekkür edip özür dileyenlerin bazıları, teşekkür edilip özür dilenenlerin bazılarını elektrikli testereyle keser.

*** Atalet halkın temelidir.**

Eski kuşakların dillerinden senin kulaklarına giren acı ve cinayetlerin anılarıdır bileklerindeki şimdiki zincir...

İnsanı en çok terbiye eden şey , acı çekmek değil başkasının acısına şahit olmasıdır. Düzene karşı en terbiyeli davrananlar acıyı çekenler değil acıyı başkalarında görenlerdir. Kulaklar artık her şeye sağırlaşmıştır, çünkü iç kulak civarında bir yerde, geçmişte düzeni sorgulayanların başına gelen korkunç olaylar ve çığlıklar hâlâ yankılanmaktadır; bu seslerin bilince ulaşamayan varlığı, başka hiçbir sesin duyulmasına izin vermemektedir.

*** Gevişkenlik**

Dil bir geçiştirme merkezidir artık; göz önünde olanı yeterince algılamamak ve "evet haberim var" demek için kullanılan ara istasyondur. Trajik bir ölüm veya bir toplu katliam haberi dile gelirken insan suratının ve ifadelerinin, ancak bir lokantada yemek siparişi verirken olduğu kadar gerilimli olması, bunun en açık kanıtıdır. En kaba beynin sınırlarına dokunsa bile çok daha derin etki bırakacak haberler, beynin gereksiz ziyaretçilerini oyalamak için bırakılan bir sekreter gibi görev yapan ağız tarafından çiğnenir ve tükürülür. *Dünya ile beyin arasında büyük insanlık acılarına engel olan dilli ve otuz iki dişli bir ağız vardır.*

*** 21. yüzyıl ansiklopedisi: T harfi, televizyon maddesi**

Tek kanallı televizyonlarda herkesin aynı programı izlemesi "diktatörlük"tür.

711 kanallı televizyonlarda herkesin aynı programı izlemesi "özgürlük"tür.

*** NAZİ: Führerini arayan vatandaş**

Sırf koşullar gereği sıradan vatandaş olan ve gerçekte her biri başarılı birer NAZİ adayı milyonlarca insan, gamalı haç kolluklarını takma emrini verecek olan "führer"lerini bekliyor. "Führer"leri gelinceye kadar onlar küçüklerini sevip büyüklerini sayıyorlar, yaşlılara yer verip çocukların kafalarını okşuyorlar. Bir emir bekliyorlar; yalnızca bir

emir... Bir emirle hepsi "führer"lerine ko up sıraya girecekler;  imen-leri sulayan, ya lı adama yer veren, ku lara simit atan milyonlarca sıra-
dan vatandaş, gamalı ha larını takıp "voltran"ı oluşturacak. G l mse-
yenler ısıracak, ekmek fırınından çıkanlar insan fırınlarında çalışacak-
lar. Gözlerinizin önünde uzanan bu steril dünya bir "führer" bekliyor;
yalnızca bir "führer" onları özlerine döndürecek, takındıkları maskeleri
eritecek... Bir "führer" emri, tek tek bireyliklerini iptal edip onları tah-
rip etmeye hazır devasa bir gövdenin parçası yapmaya yetecek. Bir
"führer" onları "aktifle tirinceye" kadar "iyi vatandaş" olmaya devam
edecekler.

"Vatandaş"ın özü, "führer"in kataliz rl g nde ortaya çıkar. Sıradan
vatandaş, "führer"siz bir "NAZ  adayı"dır.

* Kar ıla tığın şey sana ne kadar yabancı gelirse gelsin, dünyadaki
hiç ama hiçbir şey, kendi beynindeki düşüncelerin kadar sana yabancı
değildir.

* İnsanoğlu, hiçbir zaman bulamayacağını bildiğ  bir şey ke fetse
hemen onu sahiplenecek. Ancak asla böyle bir şeyi aramak istemez;
Çünkü aynı zamanda aradığını bulmaktan da  d  kopar.

* Küçük burjuva duygulanımı, binlerce legodan oluşan bir eklenti
imparatorluğudur; her bir lego parçası kaypak ve hiçbir ayırım yapma-
dan önüne gelen herhangi bir parçayla uyum gösterecek kadar yav ak-
tır. Bütün bu i ler sonucunda küçük burjuva, yaşadığı boklu dünyada
yaşamasını kolaylaştıran yeni bir "mucizev  ilke" bulur. Bir sonra oku-
yacağ  kişisel gelişim kitabında bulacağı yeni "mucizev  ilke"ye ula a-
na dek bu ona yetecektir.

*** Yaşam doluluk kapasitesi**

Debisi yüksek bir nehrin kıyısından bir bardak su alabilme çabası
göstermektir "dolu yaşam" diye  zlediğ n... Fotoğraflar, kameralar, ha-
tıra eşyaları ve beyninde bu i  için ayırdığın milyonlarca nöron, seni
bir ağ gibi sarıp geçmişte tutmaya yarar. Bilmediğ n bir geleceğ n kor-

kusu, seni büyük bir güçle geçmişin güvenli ve sürprizsiz kucağına iter. Geçmiş, bilindik yanları, yaşamında bıraktığı kalıcı izleri ve değiştirilemezliğiyle bilinmezden korkan her canlı için şefkatli bir sığınaaktır. Aradıklarını genelde bulamazsın; daha sonra bulabilmek için geçmişinde sakladıkların, muhtemelen artık aramadığın şeylerdir. Buldukların, bulmayı umdukların değildir. Mutluluk, bulduğun şeyleri arıyormuş gibi yapmak, aradıklarını bulduklarına indirgeyerek yaşanabilir kesişimler yaratmaktır.

** Küçük burjuva en iyi, kurtulmak istedikleri ile tanımlanabilir. Hayatın onun karşına getirdiği ve haklarında karar almak zorunda bıraktığı her şey ikiye ayrılarak sınıflandırılabilir:*

Ulaşmaya çalıştıkları, sıyrılmaya çalıştıkları... Onun geçmişi, bu sınıflamaların kayıtlarıyla doludur. Sıyrılmak istediklerinden sıyrılmayı için sıyrılacaklarına önce ulaşması; ulaşmak istediklerine ulaşması için ise ulaşmış olduklarından sıyrılmayı gerekir. *Ya sıyrılmak istedikleriyle ulaşacakları aynı şeylerse?* İşte küçük burjuvanın hikâyesi tam da buradan başlar.

* Küçük burjuva, doğal güzellikleri sadece kartpostalda bir resim olarak sever. "Ne güzel" diye tepki verdiği resimdekine benzer bir yere gittiğinde ise oradaki böcekleri, sivrisinekleri görür. Görür görmez "müthiş" diye nitelendirdiği karlarla örtülü manzara ile birebir karşılaştığında ise fazla duramaz, üşür. Gerçek hayatta ağacın böceksizine, kumsalın sineksizine, karın üşütmeyenine duyduğu özlemi asla tatmin olamaz.

*** Dışlama İlkesi**

Küçük burjuvanın tamamlanmış yanları görünmez olma, eksikleri ise büyüme eğilimindedir. Ne zaman bir yanını tamamlasa, başka bir yanındaki eksikliği büyür; yaşamının tanımı hep eksikleriyle bulaşıktır. Onun arzuları ile varoluşu birbirini dışlar; birinin olduğu yerde diğeri bulunmaz. O an olan şeyin sırf var olması, arzusunun ötekine kaçmasına yeterlidir. *Küçük burjuva arzusunun konakladığı yerde "oluş" yoktur, en fazla oluşa asla dönüşmeyecek "olanaklar" vardır.* Küçük

burjuva, kaybettiği dünyaların acılarını çeker; üzerinde çalışmadığı, elinden geleni ortaya koymadığı, yoksunluklarının yerinde var olan şeylerin acısını...

*** Yaşamın coğrafi olanakları**

Yaşam, "şimdiki zaman" kipinde ve birinci tekil şahısta mümkündür ancak; kendi ülkesinde, kendi şehrinde, kendi evinde, kendi organlarıyla, kendi TV koltuğundadır, burnunun ucundan ötesiyle ilgilenmeyecek kadar yereldir; eline iğne batması ile ilgilenir, evrenselliğinin sınırı çocuğunun ölümüdür; yan ülkedeki 1 milyon ceset ise ana haber bültenindeki alt yazıdır, zaplayınca geçer.

* Yaşamayı seçen bir insanın atılacak ilk safrasıdır namus. Namus, çoğu kez yaşamın dar zindanından dışarıya taşar ve 21. yüzyılda dünya gezegeninde hemen tamamen ölüme karşılık gelir. Yaşamak için, dünyada olanları görmemek için kalınca göz kapakları, dünyada olmuş olanları bilmemek için geçmişi kaydetmeyen bir bellek, dünyada olacakları anlamamak için derinleştirilmiş bir idraksizlik gerekir.

* Küçük burjuvanın algıladığı dünya, kuşların ve böceklerin kaynaştığı, ceylanlarla aslanların kardeşçe yaşadığı, yılanların ya da sokağın böceklerin olmadığı bir dünyadır. Sonra birileri gelir ve bir banka soyar, ya da o banka kuyruğunda önüne geçer; küçük burjuvanın dünyası başına yıkılır, gökyüzünde şimşekler çakar, her şey altüst olur. Gelmiş geçmiş bütün kötülüklerin kaynağı ve temsilcisi olarak görür onu; sonunda içindeki kadim öfkenin hedefini keşfetmiştir. *Küçük burjuva, hayatının simetrisini bozanlardan nefret eder.*

Küçük burjuvayı binlerce insanı öldüren bombalardan çok taksi şöförünün kabalığı etkiler. On kişinin tekme tokat dövdüğü çocuğun çığlığından rahatsız olur, çünkü o gürültüden hiç hoşlanmaz. Hep tali olanı görür; tankların ezdiği isyancıları değil, isyan edenlerin tanklara attığı taşları görür; çünkü o şiddetin her türlüsüne karşıdır. O "her türlü"nün içinde, tanka atılan taş ile çeyrek milyon insanı öldüren atom bombası eşit derecede yer kaplar.

* Doppelganger¹

Küçük burjuva güvenliğe çok önem verir. Düşmanları olduğunun fazlasıyla bilincindedir; sistem dışı bir baldırı çıplağın gelip onun yaşıntısının en önemli parçası olan alışveriş merkezini havaya uçurma ihtimaline karşı kapıda manyetik kapılar bulundurur, güçlü bekçiler tutar. Kendi sınıfı dışındaki öfkelerden korunmakta çok başarılı olmasına rağmen onu en çok kendi sınıfından olup "karşı tarafta" duranlar korkutur. Değerlerine sadık biri olduğunu her gün kanıtlasa da içinde kuytuda bir yerlerde duran o nefretin bir gün kendisini esir almasından ödü patlar. Alışveriş tapınaklarının rafları arasında kendinden geçerken ve sınıfsal huzurunun zirvesindeyken bile bir gün buraları bombalaya çağından korkar.

* Önüne çıkan ilk taşın arkasında birikmeye başlayan cılız bir su akıntısı gibisin; basınçtan ve taşı aşma niyetinden arındırılmış, durgunluğa yazgılı... Taşı aşmaktansa taşın arkasına birikmek, taşla kendi doğandan uzaklaşma pahasına uzlaşmak, taşa sığınmak, yine o zehirli güvenlik şeridini kullanmak daha çok işine geliyor; ya da senin ifadelelerinle "rasyonel", "mantıklı", "stratejik olarak uygun", "herkes için en doğru karar"... Binlerce farklı ve birbiriyle uyumsuz davranışın birleştirilemez toplamısın; tek ortak yanları, aynı kişinin hayatında var olmaktan ibaret olan binlerce ithal edilmiş davranışın birbirine eklenebilir aykırılığı içinde bazen biri, bazen diğerisin. Dipnotları kendisinden daha uzun yazılar, sayısız göndermelerle dolu ağır paragraflar gibisin; başkalarının sözlerini toplayarak, onların şantiyesinden malzeme çalarak kendine söz inşa ediyorsun. Var olmak için ödediğin bedel, ilerlemek için ödemen gerekenden çok daha fazla...

* İnsanoğlu hayata ayrıntıları zenginleştirerek tutunur; dağarcığı yettiğince her nesneyi mümkün olduğu kadar birbirinden farklı isimlerle çağırmaya eğilimlidir. İnsanoğlu çeşitliliği sever; birbirinden hiçbir farkı olmayan nesneleri değişik isimlerle çağırarak yapay farklılıklar yaratmaktan ruhsal bir zevk alır.

¹ *Doppelganger: Alman halk inanışında insana eşlik ettiğine inanılan bir hayaletin adıdır. İnsanın kötü ikizi.*

Birbirinin aynı olduğunu bildiği şeyleri, simgesel dünyasına aralarına farklar koyarak yansıtır. O, daha çamaşır deterjanı icat bile edilmeden beyazlar için ayrı, renkliler için ayrı çamaşır deterjanı almak ister. Hepsinin içinde aynı maddenin olduğunu bilse dahi pencerenin camı ile döşemeleri farklı isimler altındaki temizleyicilerle silmeyi talep eder.

İnsanın düşünsel dünyasındaki imgelerle var olan nesneler çoğunlukla birbiriyle örtüşmez. İnsan, kurgusal dünyasının temeli olan maddi dünyayı alıp orasını burasını çekiştirerek ortaya kendi karikatür evrenini yaratmış, şimdi ateşlice kurgularının çıkırtkanlığını yapmaktadır.

* Küçük burjuvanın dışarı ile oyalanmayan algısı içeriye döner; içeriye dönen algı kaçınılmaz bir şekilde varlığı için öldürücü sonuçlara ulaşır.

* Kimliğinde yazılanlarda seninle ilgili hiçbir şey yok; orada yazılı olanlara alışmaya çalışıyorsun sadece. Neye alışacağını unutmayasın diye sana o kimliği veriyorlar; sakın kaybetme, kolay kolay tekrar çıkarmıyorlar. İçinde, kimseye söylemediğin ve hiç kimsenin bilemeyeceği, cüzdanında taşıdığın kimlikle boğmaya çalıştığın başka bir kimlik var.

* Kavuşmak istediklerin o kadar basit, o kadar kendine dönük ve insanlığı o kadar ilgilendirmiyor ki onlara erkenden kavuştuktan sonra ortada kendini terbiye edebileceğin, zorluklarına göğüs gerip gelişebileceğin bir sorun kalmadı. Ev, araba, iyi bir iş, saygın bir statü ve daha binlerce kişisel istek, kendine harcamak için ayırdığın bencil enerjinin bir seansı ile yerine gelmişti. Hayata olan itirazın topu topu tek bir çığıltıdan ibaretti ve bir meme ile hemen susuyordun. Tırmanışın kısas olduğundan platona erken ulaşıyor, uzun süre konaklayacağın bu düzlük bir süre sonra seni sıkmaya başlıyordu. Düzlükten bunalıyordun; bozkır bitkilerinin boylarının eşitliğinden, kalbinin ritminden, ufkun ile durduğun yerin arasına fark koyamamaktan, bedeninden gelen çürük kokudan, çadırının konumundan ve bıraktığın ayak izlerinden...

Bugünün bir an gerisi ya da ilerisi, parmağının ötesi, bahçenin dışı, henüz almadığın soluk seni ilgilendirmiyor. Kendi kendine oluşturduğun bir balonun içerisinde, bağladığı kabuğa sığınmış bir yara gibi dışarıyla karşılaşmak istemiyorsun. Yaşadığın şehri yıkacak ya da çocuklarını cepheye çağırarak bir savaş çıkana veya köpeksi bir açlığa mahkûm edilinceye dek kabuğunun altında kalacaksın. O zamana gelene dek, *hava ile temasını trajedi diye adlandırmaya ve akan irinden sanat yapmaya devam edebilirsin.*

* Gerçekçilik ya da gerçeğe bağlılık değil seninki; zararsız gerçekleri bir çoban köpeği gibi takip etmekteki ısrarın, nedense daha sarsıcı gerçeklere karşı pek işlemiyor. Gerçeği ortaya çıkaracağım diye hep yanlış yerleri kazıyorsun. Bu kazıma eylemi, ahlâk ya da vicdan sütunlarından yoksun bu çığ çırpını, merhametsizlikten kaynaklanmıyor. Yine de seninki kesintili bir merhamet, ne zaman ve kime karşı yürürlüğe gireceği belirsiz, görevi sadece seni "iyi" kılmaktan ibaret olan işlevsel bir merhamet... Merhametin en alçakçası: seçici merhamet...

*** Küçük burjuva bunalımı**

Nesneler, bulunduğu uzamdan ötelere kaçışıyor. Varlıklarla bir türlü hissedilir bir ilişki içinde olamıyor, hiçbir nesneye dokunamıyor. Aynı kutuplu mıknatıslar gibi nesnelerle birbirinizi itiyorsunuz. Varoluşun, uzamını paylaştığın varlıklar için bir "varlık öteleyicisi"... Hangi nesneye doğru atılsan dokunmak istediğini, suya atılan dev bir kütle gibi etrafa sıçratıyorsun.

*** Varoluşçunun cinsel hayatı**

Yıllardır hep seni gözleyen gözlerin varlığını bilerek davranmaya alışkın olan sen, şimdi bunu kırmaya çalışıyor, hiç kimsenin sana bakmadığı, bakanların umursamadığı, umursayanların ise umursamaktan hemen vazgeçtiklerini kavramaya çabalıyorsun. Yaptıklarının kimseyi ilgilendirmiyor oluşu, davranışlarına evrensel gerekçeler bulmayı zorunlu kılıyor. Dinlediğin müziğe rastlayıp "Aaaa" diye şaşırarak, okuduğun kitaplara bakıp "Vay be" diyecek hiç kimse yok çevrende; hiç ama hiç kimse...

Dinlediğin müziğin niteliği, birçok konudaki detaylı bilgin, edebiyat zevkin vs, senin şu birçok insana göre oldukça basit sorununu çözmeye yetmiyor. Hiçbir kadın "Sartre'ı biliyor olmandan" dolayı seninle yatmıyor; ateşli bir seks için gereken en son şey Sartre... Hiç görmediysen bir bak bakalım Sartre'ın resmine, kalın gözlüklerinin ardındaki her biri başka bir tarafa bakan gözlerine... Yapabilsen, o Sartre'ı hiç duymamış Serdar Ortaç hayranı kadını becermek için ne yapmak gerekiyorsa yapar, Sartre'ı falan siktir ederdin ama bunu başaramadığın için odanda yalnızsın. "Sartresevmez - Serdarsever" kadın seni sallamadığı için sana kala kala Sartre okumak kalıyor. Hem artık 21. yüzyılda hiçbir kadın kendini Sartre biliyor diye birilerine becertmiyor. Bunlar geçmişe ait seksüel uyarılar; bu zamanda hele hele yaşadığın yerde Sartre bilenlerin kaderidir otuz bir çekmek...

*** Uranüs'teki meteor felaketi için yardım kampanyası**

Ahlâkını yitirmeden bir şeyi görmemenin yolu, uzaktaki benzer nitelikte bir şeyi görmektir. Kendi ülkende 100 metre ilerdeki gecekonuda yaşanan "reel" açlığı gözden kaçırmak isteyenler için bulunmaz bir nimettir 3000 km ileride Afrika'daki "soyut" açlık... Var olan merhameti, içinde yaşadığın sisteme zarar vermeyecek şekilde etkisizleştirmek için, açlığın göz önünde olanına değil, uzakta olanına harcamak gerekir. Merhamet ve insancılık duygusunun korunması için dünyada var olan açlığın görülmesi zorunludur. Ancak yanı başındaki açlığı görmek zaman zaman tehlike yaratabileceğinden, bu sorun uzaktaki açlık görülerek giderilir; sonuç olarak hem sistem bir zarar görmemiştir hem de "insancıl"lığa devam edilir.

* Despot, despotluğunun doğal sınırlarına ulaşmayı arzular, bu hedefe doğru yol alırken önünde kendisini yavaşlatabilecek hiçbir şeyi tahammül edemez. Ancak hiçbir despot kendisine despot denmesinden de hoşlanmaz. Her despotluğun, baskının, işkencenin, sokaktaki adamı ürkütmeyen "demokratik" bir adı vardır; işkence, işkence değil "sorgulama"dır; bildiğin tekme tokat meydan dayaağı, "etkisiz hale getirme"dir. Hukuk, özü binlerce yıldır hiç değişmeyen despotluğun renkli şiirin kılıfının madde madde kâğıda geçirilmesi ve oy birliğiyle ka-

bulüdü. *Hukuk, despotluğun sokaktaki insanın beynine ihracıdır.* Despotluk çoğu kez bizzat kendi koyduğu kuralların sınırlarına bile sığamayıp taşar. Sokaktaki adama, vergisini veren "iyi vatandaş"a, bu çıplak görüntü pek iyi gelemeyeceği için hemen bu yiye yiye kilo alarak iki boy büyümüş bedene yeni bir hukuk elbisesi dikilir.

Hukuk siyanürün üzerindeki şeker; copun üzerine giydirilmiş kurdeleli kırmızı elbisedir.

Aynı işin farklı vardiyelerinde çalışan mesai arkadaşlarıdır despotluk ve hukuk; birinin etkili olamadığı yerde diğeri hemen imdada yetişir. Sokaktaki adamın gözünün önünden gitmemelidir hukuk. Ve kasap gelene kadar tuz yedirilip "beslenen" koyunlar gibi yere yatırıldığında beynine çakan gerçeklik bilinci, birkaç dakikadan fazla sürmemelidir. *Sokaktaki adamın görme alanının fethidir hukuk; gardıroptaki en dayanıklı gömlektir.*

* İnsanoğlu, anın durağanlığının getirdiği sıkıntı karşısında harekete sığınır; zamanı hareketlendirerek üzerine çökmeyi bekleyen sıkıntıyı birkaç birim daha geciktirir. Hareket onu yeni bir konuma götürüp bırakır, aynı sorun yinelenir; onu sıkılacağı yeni bir konuma taşıyacak yeni bir hareket beklemeye başlar. Sıkıntı bulutunun altında hareket özlemi içindeki durağanlık; bu, hayatın iyimser bir tanımıdır.

* 21. yüzyılda onur, ancak ölümlerin sahip olabileceği bir ayrıcalıktır artık. Bu dünyada, dünyanın bu halinde canlı kalmak, bu dünyayı şu haliyle kabullenip bir şeye dokunmadan yaşamak, onuru yaşamından kovmaktır.

* Her anını, bir gün ona tekrar geri dönme ümidiyle terk ediyorsun. Zaman doğrusal akar, aklının zaman bilinci ise dairesel umutlarla dolup taşar. Geçmişinden çekip çıkardığın birkaç mutlu zamana, gelecekte tekrar rastlama umududur senin için yaşamak...

* Hız kendi başına, boşluğu doldurabilecek bir hacim oluşturabilir. Küçük burjuva hayatına yayılmış olan hızın esas işlevi, onun boşluklarını doldurmaktır.

*** Ölmeden önce doldurulması gereken 1000 boşluk**

Küçük burjuva, bunalımlarını tatil yörelerinde ve deniz kenarlarında bırakır; bir sonraki tatile kadar, dolduracağı yeni boşluklar yaratmak için tekrar evine döner.

* "Bu kadar sağlam bir kabukla çevrili, bu kadar korumalı ve bu kadar güvenli bir hayatta yenilgi nasıl yer edinebilir" diye soranlara cevap olarak o kalın duvarların tam ortasında oturan yenilgiyi göstermek gerekecek; bütün bu önlemler onu daha iyi muhafaza edebilmek için... Tek atımlık hayatın bu kadar korunurken ne zaman yenilgiye dönüştü bilmiyorsun. Güvenlik kaygısı ile bu kadar çırpınırken, benliğin için en büyük tehlikelerin duvarların dışından değil bizzat korumaya çalıştıklarından geldiğini anlamam seni çok sarsacak.

*** Küçük burjuva için otuz bir çekme pozisyonları (Klasik pozisyon)**

İşte hayatının zirvesi tam burası; iyi tarafın en sınırındasın. Bundan fazlasını istemek, ancak evrenin dengelerini anlamamakla mümkün olabilir. Hepsi bu kadar işte; görebileceğin en iyi yüz, bu yüzüdür. Hiç kanser olmamış bir insanın sabahı tatil olan bir gecede oturup görevi olduğu için değil tamamen zevk için bir işle uğraşmasıdır sözü edilen şey... Acıya, dehşete, yıkıma hiçbir santimetre karesinde bağışık olmadığın bir dünyada bunlardan uzak yaşadığın her saniye, mutluluk hanesine yazılmalıdır. Böyle bir durumun sabaha kadar sürmesi, seni "hayatı mutluluk içinde geçmiş" insanlar sınıfına sokacaktır. Karnın tok, henüz çocuğunun öldüğünü görmedin, bedeninin ilgisiz bir yerinde anarşist bir hücre çıkıp seni kansere bulaştırmadı. Bütün bunlar, 21. yüzyılda evrenin bu yöresinde mutluluk tanımlaması için fazla cömert kazanımlardır. Acıyla dolup taşan bir gezegende, bu rastlantısal acısızlık, yeterince büyük bir ayrıcalıktır; sonradan çekilmesi muhtemel acılar, bu tanımlamayı değiştirmez. Kanaatkâr bir bakış açısı değildir bu, yalnızca bulunduğun uzay - zaman ölçülerine göre standart üstü bir hayata sahip olduğunun ilanıdır.

* Mülkiyetin zehri, her geçen gün fethedilmemiş alanlarınızı yok ediyor, mülklerinin mülkiyetindeki insanlar olarak edindiğiniz hayat-

ların üstüne kalıcı gölgesini bırakıyor. Aranızda fazla bir fark kalmamış; ayrıntı bilir gözler için bile topu topu beş on tip insan çeşidisiniz. Aynı filmi izleyip aynı kot pantolonu giyen, susuzluğunu aynı içeceklerle giderip aynı şeylerden heyecanlanan, 100 kanallı televizyonlarda aynı programlarla hipnotize olan aynı üretim katmanında benzer şeyler tüketen insanlar, farkı hangi kategoride yaratabilirler? Birbirinizden en ciddi farkınız burçlarınızın farklı olması; kiminiz oğlak, kiminiz koç... İş yükselene gelince her biriniz birbirinizden iyice farklı hale geliyor-sunuz.

Hiçbir şey hakkında doğru dürüst bilgi sahibi olmadığınız çağlarda beyninizde korkunun renkleri hüküm sürerdi, şimdi; her şeyi bildiğinizi sandığınız uygar çağda ise artık korkudan eser yok... Peki, ne mi hissediyorsunuz:

Katı, katıksız, sonsuz ve hiçbir şeyle azalmayan, birkaç evren dolu-su dehşet...

Özel yapım, 24 ayar külçe dehşet...

*** Uyuyayazma**

Etten kemikten hırstan ve aptallıktan oluşan insan doğası ile tarihi, kozmik ve ahlâki sorumluluklar arasındaki gerilimdir bu başında zonklayan. Bir ömürde ölmekle birkaç binyıl yaşama ihtimali arasındaki kararsızlık durumu; varlığı garantili adi mutlulukla, olasılığı sisler arasında belli belirsiz hissedilen evrensel bir görevin yaşadığın andaki sıkıcı gölgesinin çatışmasıdır.

Bu ikileme düşen insan türündeki çoğu yazar, sonunda uyuyakalır.

* Yapılmışlar seni eğlendirir; yapamamanın acısını dindirir; yapılmış, yapamamanın mazeretidir, yapılmışla avunmak, yapılmayacakların habercisidir.

* İnsanın varlığı, belli bir dereceden sonra fark etmeyi tek başına kaldıramaz. Gerilimi yaratan şey acının şiddeti değil farkındalığı ve acının hayatındaki coğrafi olasılıklardır.

Geleceğin acı ihtimalleri seni, bugünün acısından daha çok rahatsız eder. Dehşet, yüzdelere konuşulan bir dünyada olasılıklar arasındaki

boşlukları, düş gücüyle dolduran insan beyninden doğar ve evrene yayılır.

Gerçeğindeki yalnızlığın farkındalığı, hazırlıksız insanlar için mutlaka tedavi edilmesi gereken bir hastalık olarak içinde bir kenarda, yaptığın her şeye bulaşık bir halde durur. Her farkındalık içini kazıyan bir tırpan, etinin en derinine batan bir bıçaktır. Normal bir insan için su içmek, nefes almak ne ise bu bilincin, en küçük bir fırsat verilmeden dindirilmesi de o kadar yaşamsal bir gereksinimdir. "Özgür irade" ise bu fark edişi azaltacak uyuşturucunun seçiminden ibarettir. *Yeryüzüyle yüzleşmeden yozlaşmak: insani muthuluğun en sık rastlanan kısa formülü budur.*

* Hiçbir şeyin, yaşadığın bu zehirli hayatı durduramayacağına kesin olarak inanmışken, uzun süre önce sildiğini sandığın bir anıyla sarılman, bir felaket ya da bir umut olanağı: ikisi de sana hep aynı kılıktayla görünüyor. Bitirdiğini ve geçmişte bıraktığını sandığın düşüncelerinin, beynine eskisinden çok daha şiddetli saldırısını, hayatındaki hangi sağlıklı duruşla karşılayacak, bir atımlık bir düşüncenin fiske siyle oluşan sarsıntıyı nasıl açıklayacaksın? Geri dönüşüm kutusunda silmeyi unuttuğun için yıllarca bekleyen ve bir anda hayatının masaüstüne dönen bu anı, şimdi senin mikrop lu yaşamına virüslük yapıyor.

* Zamanında doyurulmayan arzular, artık hiçbir şekilde doyurulamaz; gecikmiş doyurma, yeni arzular doğurur çünkü. Zamanında giderilmesi gereken arzular, ait olduğu zaman diliminden, onu kalansız zarsızlaştıracak unsurların hepsini yitirerek taşar.

* "Şoför çok kabaydı" der küçük burjuva...

"Yemek hiç güzel değil..."

"Ayakkabı çok fena ayağımı vuruyor..."

"Duvarın rengi masaya hiç uymamış..."

"Uçak çok sarstı..."

"Hiç vaktim yok..."

"Seni hep sevdim..."

"Seni hiç sevmemiştim..."

Küçük burjuvanın dili "hiç" ile "hep" arasında salınır. "Hiç olmayan her şey "hep", "hep" olmayan her şey "hiç"tir.

* Küçük burjuvada bir "sığamama" hissi vardır; o hep dışarı taşar, bir türlü varlığına yerleşemez. Var oluşu, sürekli kilo alıp verdiği için kolları dar, kalçası bol gelen bir elbise gibi kendisi ile uyumsuzdur. Küçük burjuva bilinci bir "eğreti olma" halidir; her an taşınacak bir kiracıya benzer, uzun süre konaklayamaz. Bilinç birimleri seyyardır; kısa sürede sökülüp takılabilir. Ağır değildir; kolayca bir odadan diğerine taşınabilir. Konumunda ısrarcı değildir; "burası olmazsa şurası da olur". Küçük burjuva, evde kravath, ceketli olma halidir; her an dışarı çıkacak gibidir, bir türlü pijamasını giyemez.

Zerdüşt'ün Tekzibi

Son yüzyıllarda medyada ve çeşitli neşriyatlarda bana ait olduğu iddia edilen çeşitli sözler yayınlanmıştır. Gerek internet ortamında gerekse medyanın çeşitli alanlarında şahsımın adı da bizzat verilerek "Zerdüşt böyle buyurdu", "Zerdüşt böyle de buyurabilirdi" vs gibi başlıklarda çeşitli yazılar yayınlandığı görülmüştür. Sözü edilen yazıların şahsımla hiçbir ilişkisi bulunmamaktadır. Bu konuda gerekli yasal ve dinsel işlemler ivedi olarak başlatılacaktır. Kamuoyunun ve bana inanan bütün kullarımın dikkatine saygıyla sunulur.

Zerdüşt

Böyle de Buyurabilirdi
Zerdüşt

Taylan KARA

Bu kitap "aşırı iletisi" olan bir kitaptır. Bu işi, iletisini zaman zaman gözlere sokarcasına yapmaktadır. Bu kitap gevezeliğin bütün olanaklarını zorlayarak okuyanı söz ile eylem arasındaki pasaport kontrol noktasına götürmeyi amaçlamakta; bulunduğu söz dünyasının sislerinin arasından okuyucuya asıl olan hayatı işaret etmektedir. Bu kitap bir yığın süslü sözle, sıkıcı cümlelerle, onlarca sayfa ile kısaca şunu söylemektedir:

"Ey okuyucu, bütün cüretini yalnız bilmeye harcama; bu iki yüzyıl önceki meseleydi."

Bu yüzyılda hâlâ cüret edecek bir enerjin kaldıysa biraz da "yapmaya cüret et".

